

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
ІХ СКЛИКАННЯ
ЧОТИРНАДЦЯТА СЕСІЯ

БЮЛЕТЕНЬ №1

Частина двадцять дев'ята

Стенограма пленарного засідання
18 грудня 2025 року

Київ 2025

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
ІХ СКЛИКАННЯ

ЧОТИРНАДЦЯТА СЕСІЯ

БЮЛЕТЕНЬ №1

Частина двадцять дев'ята

*Стенограма пленарного засідання
18 грудня 2025 року*

Головне управління документального забезпечення
Апарату Верховної Ради України

ЗМІСТ

Засідання перше
(Четвер, 18 грудня 2025 року)

Частина двадцять дев'ята

Оголошення про припинення повноважень тимчасових спеціальних комісій Верховної Ради України	...8
Оголошення, заяви, повідомлення, пропозиції народних депутатів України	...8
Голосування пропозиції про запрошення Секретаря Ради національної безпеки і оборони України Умерова Р.Е. на пленарне засідання Верховної Ради України для надання інформації	...20
Оголошення запитів народних депутатів України	...20
Проведення сигнального голосування для прогнозування результатів розгляду питань порядку денного	...24
Голосування пропозиції про включення до порядку денного сесії проекту Закону України «Про підтримку та розвиток інноваційної діяльності»	...24
Прийняття в першому читанні за основу із скороченням наполовину строку підготовки до другого читання проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо відрядження (дерадянзації) назви розмінної монети України»	...24
Прийняття рішення про проведення наступної частини триваючого пленарного засідання Верховної Ради України 27 грудня 2025 року	...33
Прийняття Закону України «Про академічну доброчесність»	...35
Заява депутатської групи «Партія «За майбутнє»	...40

Прийняття рішення про зміну черговості розгляду питань порядку денного	...40
Внесення змін до деяких законів України щодо державної підтримки кінематографії в Україні	...41
Прийняття Закону України «Про наставництво»	...41
Прийняття у першому читанні за основу з урахуванням пропозицій комітету та доопрацюванням положень відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю» щодо формування комплексної державної підтримки та підвищення соціальних гарантій для сімей з особами з інвалідністю»	...41
Заява депутатської фракції політичної партії «Слуга народу»	...47
Прийняття рішення про зміну черговості розгляду питань порядку денного	...49
Прийняття у першому читанні за основу з доопрацюванням положень відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення реалізації права учасників бойових дій та сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України при відведенні їм земельних ділянок за рахунок земель державної і комунальної власності»	...50
Прийняття рішення про зміну черговості розгляду питань порядку денного	...54

Прийняття постанов Верховної Ради України:	
«Про Звернення до глав держав, парламентів і урядів демократичних держав світу, Міжнародного паралімпійського комітету щодо заборони участі спортсменів російської федерації та республіки білорусь у міжнародних спортивних змаганнях»	...54
«Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2026-2027 роках»	...55
Голосування пропозиції про зміну черговості розгляду питань порядку денного	...55
Внесення змін до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» щодо реалізації права на відпустку звільненим з полону військовослужбовцям»	...56
Прийняття рішення щодо надання доручення Голові Верховної Ради України Стефанчуку Р.О. щодо невідкладного підписання прийнятого Верховною Радою України 18 грудня 2025 року Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» щодо реалізації права на відпустку звільненим з полону військовослужбовцям» та негайного направлення його на підпис Президенту України	...62
Голосування пропозиції про зміну черговості розгляду питань порядку денного	...63
Прийняття у першому читанні за основу проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо місць поховання загиблих (померлих) осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України»	...64
Голосування пропозиції про включення до порядку денного сесії проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо діяльності Державного акціонерного товариства «Чорноморнафтогаз» щодо захисту національних інтересів України в енергетичній сфері»	...65

Заяви депутатських фракцій і груп	...66
Інформація про створення у Верховній Раді України дев'ятого скликання міжфракційного депутатського об'єднання «Захист прав ВПО та інших постраждалих від російської агресії» та Міжфракційного депутатського об'єднання з контролю за виконанням державних програм, використанням бюджетних коштів та державних активів	...68

[Результати поіменного голосування](#)

ЗАСІДАННЯ ПЕРШЕ

*Зал засідань Верховної Ради України
18 грудня 2025 року, 10 година 10 хвилин
(Після перерви)*

Веде засідання Голова Верховної Ради України
СТЕФАНЧУК Р.О.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слава Україні!

Шановні народні депутати, відповідно до прийнятої нами Постанови «Про деякі питання організації роботи Верховної Ради України дев'ятого скликання в умовах дії воєнного стану» сьогодні ми продовжуємо наше пленарне засідання.

Шановні колеги, у разі повітряної тривоги буде оголошено перерву в пленарному засіданні, і ми всі маємо перейти до безпечних місць відповідно до схеми укриття.

Шановні колеги, сьогодні відзначається День військової контррозвідки Служби безпеки України. Це професійне свято тих, хто щоденно стоїть на варті національної безпеки та протидіє зовнішнім і внутрішнім загрозам. Від імені Верховної Ради України висловлюємо глибоку шану і щиру вдячність співробітникам контррозвідки СБУ за їх принциповість, високий професіоналізм, а також вагомий внесок у захист суверенітету нашої держави. Давайте привітаємо наших контррозвідників оплесками (*Оплески*).

Шановні народні депутати, за парламентською традицією пропоную розпочати роботу з виконання Державного Гімну України.

(Лунає Державний Гімн України).

Шановні народні депутати, триває 46-й місяць, як наша держава продовжує стримувати і давати відсіч російській повномасштабній збройній агресії. Ми дякуємо кожному захиснику і захисниці, усім підрозділам сил безпеки та оборони за стійкість, мужність і самовіддану боротьбу. Завдяки вам Україна живе, працює та демонструє усьому світу силу нашої незламності.

Шановні колеги, схилимо голови перед пам'яттю загиблих героїв, які віддали своє життя за свободу, незалежність і майбутнє нашої держави, а також усіх мирних громадян, загиблих внаслідок російської агресії.

Прошу вшанувати їх світлу пам'ять хвилиною мовчання.

(Хвилина мовчання).

Шановні колеги, перед тим як перейти до наступного етапу, надаю слово Олександрю Сергійовичу.

КОРНІЄНКО О.С., *Перший заступник Голови Верховної Ради України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»)*. Шановні колеги, у нас є оголошення про припинення діяльності тимчасових комісій. Відповідно до положень частини сьомої статті 3 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», частини восьмої статті 85 Регламенту Верховної Ради України та ухваленого рішення Погоджувальної ради депутатських фракцій і депутатських груп у зв'язку із завершенням визначеного законодавством терміну діяльності оголошую про припинення повноважень таких комісій:

Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань підготовки проекту основних засад державної політики України щодо взаємодії з національними рухами малих та корінних народів Російської Федерації, утвореної постановою Верховної Ради України від 21 листопада 2024 року [№ 4092-IX](#) (голова – Мезенцева-Федоренко Марія);

Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань захисту майнових та немайнових прав внутрішньо переміщених та інших осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, утвореної постановою Верховної Ради України від 17 грудня 2024 року [№ 4152-IX](#), під головуванням Фролова Павла Валерійовича.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Олександр Сергійовичу.

Шановні народні депутати, відповідно до рішення Погоджувальної ради депутатських фракцій і груп сьогодні відводиться до 30 хвилин для виступів народних депутатів.

Прошу народних депутатів записатися на виступи.

Слово надається народному депутату Веніславському Федору Володимировичу. Будь ласка.

ВЕНІСЛАВСЬКИЙ Ф.В., *голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»)*. Пане Голово, прошу передати слово народному депутату Ткаченку Максиму.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Максим Ткаченко. Будь ласка.

ТКАЧЕНКО М.М., *голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних*

відносин (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги! Я хотів завтра звернутися до уряду, але, на жаль, у цю п'ятницю не буде «години запитань до Уряду», тому зараз, упевнений, що вони побачать це відео, хочу ще раз усім нагадати. Переселенці виїжджають з окупації, ми як держава даємо їм на оренду житла 2 тисячі гривень на дорослу людину і 3 тисячі гривень на дитину. Усі ви знаєте вартість житла, яке люди орендують по всій Україні. Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України після слів Президента просто підставляє його. Президент сказав, що не обіцяє підвищення цих сум, але точно нічого зрізати не планується. Мінсоцполітики на початку 2024 року, уже два роки, як обрізало двом третинам цих людей виплати, вони взагалі їх не отримують.

Що ми просимо зараз? Ми не просимо підвищити ці суми, розумію, що уряд уже не поверне всім цим людям ці виплати, але дітям хоча б можна повернути. Дітям з Маріуполя, з Бахмута, тим родинам, яким Мінсоцполітики... За виділення грошей ми з вами голосуємо і відповідаємо, усім нам ці прізвища міністрів відомі, а ви запитайте на вулиці, у своєму окрузі: кого з них, скільки прізвищ міністрів знають люди? Зате вони знають, я звертаюся до своїх колег з монобільшості, партію «Слуга народу», повірте. Вони знають ваші прізвища, тому що, я це знаю, більшість з вас працюють у своїх округах. Усі ці питання, відповідальність за ці голосування – на нас із вами, не на уряді, не на міністрах. А головне, ці люди запам'ятають наше з вами ставлення до них.

Тому ми просимо: пані Свириденко, міністре Марченко, пане Улюгін, поверніть, будь ласка, виплати дітям з тимчасово окупованих територій, дітям з Херсона. Це не тільки про окупацію, не тільки про мій Луганськ, це про ваші громади Сумщини – звідти люди, у яких забрали ці кошти.

Шановний уряде, ви знайшли гроші, я не буду зараз розказувати, де ви їх знайшли, кому цікаво, той подивиться, на програму «Зимова підтримка», на 1 тисячу гривень і на все інше. І це не для внутрішньо переміщених осіб, 80 відсотків цих грошей отримують люди по всій Україні. Я з усією повагою ставлюся до людей в Тернополі, Хмельницькому, Ужгороді, їм також потрібна допомога, там теж є верстви населення, яким необхідна ця «Зимова підтримка» і так далі, але лише 20 відсотків ВПО отримали ці кошти.

Уряде, знайдіть гроші, будь ласка, там, де ви знайшли ці кошти, поверніть виплати дітям у наступному 2026 році.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слово надається народному депутату Слиньку Дмитру Михайловичу, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

СЛИНЬКО Д.М., народний депутат України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановний пане Голово, прошу передати слово Данилу Гетманцеву.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Данило Олександрович Гетманцев. Будь ласка.

ГЕТМАНЦЕВ Д.О., голова Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні друзі, ми вчора були шоковані інформацією від одного з волонтерів – кураторів людини з інвалідністю, яка втратила руки і ноги на війні, про відмову у відкритті банківського рахунку і видачі картки у зв'язку з тим, що людина не змогла власною рукою тримати картку біля свого обличчя для фотографування. Це шокувало все суспільство.

Я мав розмову з керівництвом Національного банку України, вони вже відреагували і попросили вибачення за таке неподобство з боку банківської системи. Але цей жахливий випадок ілюструє системну проблему, за якою банківська система, на жаль, не з людським обличчям.

Чи потрібно працівникам банків виконувати інструкції? Безперечно, потрібно. Але чи може бути так, що внаслідок виконання інструкцій системний, схемний «бізнес» (у лапках), бо це злочинці, які здійснюють нелегальні розрахунки, продовжують існувати, робити свою чорну справу, через них розраховуються нелегальний спирт, нелегальний тютюн, наркотики, а також тероризм фінансується через них... Якщо ми говоримо про застосування інструкцій, то вони застосовуються до простих людей, які здійснюють ті чи інші разові розрахунки. Я переконаний, що так не може бути.

У цьому залі також дуже багато жертв такого ставлення працівників банківської системи, формального ставлення, бо це стосується кожного, зокрема і народних депутатів. Ми точно маємо змінити цей підхід. Ми маємо забезпечити, щоб банківська система працювала для людей, щоб інструкції були ефективною протидією зловживанням, ефективним забезпеченням безперешкодних безготівкових розрахунків у країні, а не перешкодою для простих людей та їх карткових розрахунків.

Хочу попросити вибачення від імені всієї фінансової системи держави перед воїном, який є особою з інвалідністю, і перед усіма іншими, хто так чи інакше страждає від формального бюрократичного підходу у банківській системі.

Звертаюся до Голови Національного банку України з вимогою забезпечити нарешті приведення до ладу роботи банківської системи для людей, повторюю, для людей, а не для інструкцій.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Цимбалюк Михайло Михайлович, фракція «Батьківщина».

Юлія Володимирівна Тимошенко. Будь ласка.

ТИМОШЕНКО Ю.В., член Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Дорогі друзі, ви знаєте... Партія «Батьківщина» (на всяк випадок). Ви знаєте, що ми, наша команда плюс народні депутати з усіх фракцій, очолюємо Тимчасову слідчу комісію Верховної Ради України з питань розслідування можливих фактів порушення законодавства України щодо лікування, реабілітації та протезування військовослужбовців і ветеранів, завищення вартості та неналежної якості лікарських засобів і медичних виробів. Ви знаєте, який був величезний скандал, коли для абсолютно корумпованої сфери протезування наших військових ми запропонували ввести референтні ціни, ліцензування протезних майстерень, що відмивають бюджетні кошти, і встановити суттєвий контроль за протезуванням, якістю, дали можливість у законопроекті, який ми прийняли в першому читанні, військовим обирати протези самостійно і, крім того, це буде сто відсотків фінансування держави. А нам розповідали, що там усе чудово, протезування відбувається прекрасно, жодні кошти не відмиваються, наші поранені, славні герої – військові, можуть отримати високоефективні протези, які потрібні. Це все обман.

І ось підтвердження цьому. Скандал у Чернівцях.

Ветерани через неякісне протезування та шахрайство заявили на фірму зі Львова, вона називається «Ортотоп», це та, яка відмиває найбільшу кількість грошей з бюджету України на протезуванні. Крім того, що ця фірма призводить до збільшення витрат з державного бюджету, коли протези продаються в п'ять-шість разів дорожче, так ще й примудрилася не доставляти ці протези. А коли їх ставлять, то це призводить до повторної ампутації кінцівок у наших військових.

Хочу сказати, що це обличчя Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України, фонду, який корумповано займається цим. Ми з вами зобов'язані в січні в другому читанні прийняти закон (дякую пані Галині Третьяковій, що ми зійшлися щодо цього в усіх параметрах), яким, по-перше, буде припинено корупцію на протезуванні, по-друге, введено референтні ціни та ліцензування. Він захистить поранених військових і дасть можливість кожному з них вибрати високоефективні протези за стовідсотково державний кошт.

Ми запросимо на засідання ТСК (тимчасова слідча комісія, якщо люди, які нас слухають, не знають) цих військових із Чернівців, щоб вони розповіли, що відбулося, як над ними знущаються, і усе це припинимо.

Слава нашим героям! Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Бакумов Олександр Сергійович, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

БАКУМОВ О.С., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (одномандатний виборчий округ № 173, Харківська область, політична партія «Слуга народу»). Шановний пане Голово!

Шановні народні депутати! Вчора Верховна Рада України прийняла Постанову «Про попередній звіт Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих порушень законодавства України при здійсненні заходів з оборони держави». Хочу подякувати кожному з вас, тому що Верховна Рада вчора однотайно (284 голоси – за, нуль – проти, нуль – утрималися) підтримала звіт комісії. Це свідчить про те, що ми з колегами з різних депутатських фракцій і груп попрацювали доволі ефективно, об'єктивно, і це буде мати свої позитивні наслідки.

До чого ми дійшли? Ми надали висновки щодо таких ключових питань. Це будівництво фортифікаційних споруд і облаштування інженерних загороджень. Ми встановили, що роботи з будівництва фортифікації та облаштування інженерних загороджень тривають, однак з певних причин їх не виконано в повному обсязі Дніпропетровською, Донецькою, Запорізькою, Київською, Миколаївською, Одеською, Сумською, Харківською, Херсонською і Чернігівською обласними військовими адміністраціями, Службою відновлення та розвитку інфраструктури у Сумській області.

У зв'язку з низькими темпами та неналежною якістю виконаних робіт деякими підрядними організаціями неодноразово спостерігається розірвання укладених договорів між замовниками і виконавцем, що так само ставить під загрозу своєчасність виконання відповідних будівельних робіт.

Ми дали доручення, точніше, не доручення, а надали пропозиції Міністерству оборони України, Генеральному штабу Збройних Сил України, Кабінету Міністрів України щодо вжиття негайних заходів, вони конкретизовані у звіті, ви можете з ними ознайомитися на сайті Верховної Ради України; Офісу Генерального прокурора провести перевірку щодо наявності або відсутності ознак кримінального правопорушення під час організації та будівництва опорних пунктів, використання бюджетних коштів відповідними обласними військовими адміністраціями, які було перелічено, стосовно фактів будівництва опорних пунктів, які: не відповідають проектній документації; розташовані в місцях, що не відповідають затвердженим схемам будівництва та розташування, побудовані за старими проектами; захоплені противником.

Ми вивчали факти щодо заходів, які спрямовані на підвищення ефективності мобілізаційних процесів в Україні і вдосконалення роботи територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки. Відповідно надано виключний перелік рекомендацій Міністерству оборони України, Генеральному штабу Збройних Сил України, командуванню Сухопутних військ Збройних Сил України, що саме Верховна Рада вбачає щодо тих моментів, які потребують негайного виправлення, зокрема перепідпорядкування певних підрозділів, розмежування функцій, які виконують територіальні центри комплектування та соціальної підтримки.

На сьогодні ми зосередилися на вивченні звітів Рахункової палати, що стосуються постачання військовослужбовцям Збройних Сил України тилового забезпечення і безпілотних літальних апаратів.

Робота триває, дякую кожному колезі та колежанці за роботу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слово надається народній депутатці Яковлєвій Неллі Іллівні.

ЯКОВЛЄВА Н.І., *заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»).* Прошу передати слово Разумкову Дмитру Олександровичу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дмитро Олександрович Разумков. Будь ласка.

РАЗУМКОВ Д.О., *народний депутат України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»).* Давайте поговоримо 3 хвилини про брехливу владу, яка знищує державу і віру в державу, та про конкретні кроки, які ми як народні депутати України могли б зробити, але, на жаль, уже не перший рік не робимо.

Вітаю! Сьогодні річниця, 18 грудня 2024 року, як у цьому залі мав з'явитися закон про терміни служби або про демобілізацію.

Скажіть, будь ласка, вам не соромно буде дивитися в очі родинам, сини, батьки, діти яких не повернулися за цей рік, тому що ви не дотрималися обіцянки відпустити їх додому так, як робили це на початку 2024 року? Президенту нормально буде? Уряду теж, зручно? Хоча ви не виконали обіцянку, і люди просто віддали життя за те, щоб ми сьогодні перебували у цьому залі. Це перше запитання.

Друге запитання. Чому не приймається законопроект нашої команди «Розумна політика» про терміни служби? Він був зареєстрований через 10 днів після того, як ви прийняли закон про посилення мобілізації, якої сьогодні немає, яка перетворилася на «бусифікацію».

Запитання номер три щодо корупції. Скажіть мені, будь ласка, усі пам'ятають фразу чи Єрмака, чи Зеленського, що корупції немає, бо всі корупціонери поїхали? Це точно? Чи ми все-таки дочекалися часу, коли поїхав Міндіч, чи ще не всі поїхали з цієї держави? Може, ще частина залишилася, хтось у Службі зовнішньої розвідки України ховається, хтось ще?.. Або, може, ми все-таки виконаємо обіцянку, яку знову дав Зеленський? Він обіцяв, що буде прийнято закон про те, щоб прирівняти відповідальність за корупцію до державної зради, тільки він хотів Службі безпеки України віддати повноваження, а ми пропонуємо залишити Національному антикорупційному бюро України та Спеціалізованій антикорупційній прокуратурі, але щоб відповідальність була – від 15 років до довічного з конфіскацією. Також є законопроект нашої команди «Розумна політика». Давайте в останній день цього року, адже всі ж перевтомилися, попрацюємо і приймемо його за основу та в цілому.

Наступне запитання. А що з податками, які ви обіцяли зменшити до кінця війни плюс ще 1 рік після нашої перемоги? Хотілося б, по-перше, зрозуміти,

коли ж настане перемога, а по-друге, чому ви знову хочете знищити ФОПів, підвищивши для них податки, підвищивши податки військового збору до кінця життя, запровадивши податки на OLX і посилки.

І останнє, про тарифи. Їх також зменшили і ввели мораторій на початку «повномасштабки». Пам'ятаєте, Зеленський виступав і правильно сказав, що не можна підвищувати тарифи. У скільки разів ви їх підвищили за цей проміжок часу? У скільки? Втричі на електроенергію та на інші послуги. Може, треба прийняти, наприклад, ті самі проекти законів про компенсацію за *EcoFlow*, що запропоновані народними депутатами з нашої команди «Розумна політика», 14 мільярдів гривень є сьогодні вільних, і встановити мораторій на підвищення комуналки на тих територіях, які є нині прифронтовими, або для родин, які не мають грошей.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слово надається народному депутату Мисягіню Юрію Михайловичу, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

МИСЯГІН Ю.М., *заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки (одномандатний виборчий округ № 28, Дніпропетровська область, політична партія «Слуга народу»).* Можна, на хвилину. Прошу передати слово Мар'яні Безуглій.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, Мар'яно Володимирівно.

БЕЗУГЛА М.В., *голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва (одномандатний виборчий округ № 217, м. Київ, політична партія «Слуга народу»).* Дякую. Панове, сьогодні я хочу коротко поговорити про фронт і чому нам має бути не все одно, чому закликів щодо термінів служби і того, що якийсь законопроект не підготовлено, недостатньо. Потрібен вплив парламенту. Потрібна позиція парламенту. Не слід забувати, що є такий термін, як демократичний цивільний нагляд і контроль. А чому? Дуже просто і водночас складно. Тому що люди, які мобілізувалися чи то добровільно, чи то насильно і зараз у військах, не мають права голосу. Якщо ж вони починають щось говорити, їх можуть відправити у штурмовий полк, ви прекрасно це знаєте. Але хто в парламенті порушує питання: для чого і як функціонують ці штурмові полки? Чому в них найвища смертність? Чому такі рішення приймаються? Хто може це оцінювати? Всередині система оцінити себе не може.

Дійсно, у мене дуже багато питань до військового керівництва. А у вас? Чому ви мовчите і не називаєте прізвища – Сирський, Гнатів, окремі командувачі? Чому я порушувала питання про стільки розслідувань? Содоля врешті-решт звільнили. Але чому в парламенті практично мовчали про того самого Содоля?

Давайте будемо об'єктивними, просто об'єктивними і небайдужими. Останні кілька подій на фронті. Повторне вторгнення на Харківщину, Сумщину. Усі ви прекрасно знаєте, що не було нічого підготовлено, щоб запобігти цьому. Курська операція, щодо якої дуже багато питань. Пам'ятаю, як я стояла в Покровську, і ешелони військ виходили з Покровська. Що нам важливіше і як? Гуляйполе, де вже росіяни. Сіверськ, який просто тихенько втратили, і всі про це мовчать. То парламент не може бути балансиrom і має мовчати теж?

Колеги, закликаю вас і ніколи не здамся, поки ми не відкриємо ті двері, які безпосередньо є, скажімо, основою нашої стійкості, а саме сучасна армія, де люди не заручники, де люди знають свій шлях і де ними керують ті, яким вони довіряють, а не хейтять і продукують меми всередині військових чатів. Це сюр.

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слово надається Кубіву Степану Івановичу, фракція «Європейська солідарність». Будь ласка.

КУБІВ С.І., член Комітету Верховної Ради України з питань економічного розвитку (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Шановний пане Голово, прошу передати слово Софії Федині.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Софія Романівна Федина. Будь ласка.

ФЕДИНА С.Р., член Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Щойно колега з монобільшості, який представляє ТСК щодо оборонних споруд, зокрема фортифікації, оприлюднив страшну інформацію про те, де не було фортифікаційних споруд або вони були споруджені неналежним способом і не забезпечують своєї основної функції.

Нагадаю, скільки часу, місяців поспіль представники фракції «Європейська солідарність» аж до блокування трибуни вимагали внести це питання і також щодо фінансування фортифікації на розгляд Верховної Ради. А ви всі дружно це блокували. Потім утворили ТСК і дуже довго блокували її роботу, призначивши головою ТСК людину, яка замішана в корупційних схемах щодо відновлення водо- і електропостачання на Сумщині. Це вже було, хтось відповів за це чи був якимось покараний? Ні. Натомість людину з Полтавщини, яка провалила зведення фортифікації на Донеччині, я кажу про пана Проніна, підвищили, призначивши головою Державної служби фінансового моніторингу України, а він уже віддячив за підвищення і підписав незаконне подання про санкції проти Петра Порошенка, лідера партії «Європейська солідарність», за те, що ми вимагали, щоб належно була збудована фортифікація.

Поки ви всі тут бавитеся, поки всякі Проніни хамлять вам на засіданнях ТСК, поки вони обіймають свої посади і розкрадають кошти, українські військовослужбовці та цивільні платять своїм життям. Це ціна не одного, двох, трьох життів, а, на жаль, рахунок іде на тисячі. Проніна покриває Офіс Президента, тому що вигідно боротися з опозицією. Подібних покривають з Офісу Президента і Кабінету Міністрів, бо вони замазані в «міндічгейтах», парламент тупо голосує, а Президент тупо підписує бюджет, у якому жодне «міндічрозкрадання» не було змінено і переглянуто парламентом. Вам, що, пообіцяли підвищення зарплати і ви продалися за ці 120 тисяч гривень, не вимагаючи перегляду бюджету?

Тепер Президент наказує парламенту, класно звучить, наказує парламенту в парламентсько-президентській республіці розробити законопроект про вибори під час воєнного стану. І парламент буде на все це кивати голівкою, скакати, як зайчик, і казати: о'кей, слухаємося, пане Президенте. Може, ви всі спробуєте згадати, що ви парламентарії, за яких голосували виборці, громадяни України, які нині перебувають у жахливих умовах завдяки вам і вашій безвідповідальності, зокрема і Володимира Олександровича. У вас є можливість або залишитися з Україною, або залишитися в історії нездарями служками.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Саврасов Максим Віталійович, фракція «Європейська солідарність».

САВРАСОВ М.В., член Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Прошу передати слово Олексію Гончаренку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олексій Олексійович Гончаренко. Будь ласка.

ГОНЧАРЕНКО О.О., член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 137, Одеська область, самовисуванець). Шановні колеги, а де рядовий Єрмак? Де наш боєць? Ми не знаємо, може, невидимого фронту, може, видимого, ми не в курсі. Ми почули, що він десь уже пішов і десь на фронті. Де, не знаємо. Десь зник. Люди кажуть, що вже бачать його. Десь він знову, десь поруч з Президентом з'являється. Тут уже оголошували про деєрмакізацію, щось ще, а насправді чи є вона? Велике запитання. То хочеться дізнатися де? Де ж він, той, на кому все тримається, новий наш екс-всемогутній, а можливо, і майбутній знову всемогутній? Ми не знаємо, але хочемо почути відповідь на це запитання.

Ми хочемо почути відповідь на запитання: а де Умеров? Я розумію, що перемовини, але ж треба якось у країну іноді заїжджати. Чогось усі ті, хто проходить у справі «Мідас», десь і кудись зникли. Один пішов на фронт, але

з Генерального штабу вчора сказали: не дійшов, не знають. Інший поїхав на перемовини, які чомусь не завершуються, безкінечні якісь перемовини, уже вчора бачили його в Швеції. А що в Швеції? Там перемовини з американцями відбуваються чи що там відбувається? Чи просто можна їхати куди завгодно, головне не їхати до України. То, друзі, чекаємо всіх вас.

Звертаюся до наших антикорупційних органів. Шановні наші добродії, ми почули, було сказано: енергетика – там корупція, злочинне угруповання, почули (кома), оборонка. Де? Де?! Тисяча годин записів, де? Де підозри? Обшук у Єрмака, зрозуміли. А де підозри? Де наступні кроки? Так не може бути, що там якась політична доцільність, того не можна, цього не можна, це ж правоохоронні органи, це ж кримінальні справи. Маємо іти стосовно всіх, абсолютно один за одним, один за одним, усі мають відповісти. Ми чекаємо відповіді на ці запитання. Дуже круто те, що наші антикорупційні органи змогли це кубло, це кодло розворушити. Але треба далі рухатися. Не можна зупинятися. Не можна зупинятися ні на секунду. Ми ж розуміємо масштаби цієї корупції. Вона абсолютно не в одному місці, а по всіх напрямках. Тому треба доводити ці справи до кінця.

Чекаємо на наступні кроки. Дуже добре, що на свободі детектив Національного антикорупційного бюро України Магамедрасулов, але треба рухатися далі. І коли на свободі детектив, то треба, щоб не на свободі, а у в'язниці були всі ті, хто грабував і продовжує грабувати країну.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Владлен Неклюдов, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

НЕКЛЮДОВ В.М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Дякую, Руслане Олексійовичу. Я хотів би передати слово своєму колезі Сергію Козирю.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, Сергію.

КОЗИР С.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (одномандатний виборчий округ №184, Херсонська область, самовисуванець). Херсонщина. Шановні колеги, прошу хвилину уваги. Нещодавно, у листопаді, вся країна красивими постами у *Facebook* відзначала день звільнення Херсона від російської окупації. Це єдиний обласний центр, який був окупований, і завдяки нашим Збройним Силам деокупований. Сьогодні ці люди, які проявляють щоденну мужність, на жаль, страждають. Херсонська ТЕЦ зруйнована, 40 тисяч домогосподарств без тепла.

У мене запитання до уряду. Де державна політика щодо переселення цих людей? Ми розуміємо... Хочу нагадати, що за доброю українською традицією

грудень – це вже зима. Завтра буде мінус 10, мінус 20 градусів. Куди ми плануємо цих людей переселяти? Де державна політика в цьому напрямі? Де уряд? Хто перебуває в Херсоні? Хто там був, поїхав, поспілкувався з людьми? Де рішення уряду щодо підвищення пільгового тарифу для херсонців? Ми розуміємо, що зараз навантаження буде на електромережі. Був один міністр. Була друга міністр. Де вирішення питання щодо трансформаторів у резерві для обленерго, для Херсонщини? Єдине, що спромігся зробити уряд, – це спростив процедуру встановлення когенераційних установок.

Колеги, я все розумію, але питання в іншому – населення страждає. Можливо, потрібно зняти краватки і поїхати подивитися, як там живуть люди. Звертаюся до вас, давайте разом підтримувати Херсон, Запоріжжя, Харків, Суми, ці області, які щоденно страждають, щоденно гинуть люди.

Дякую.

ГОРБЕНКО Р.О., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні, нас чекає ще рік війни. Що ми робимо, щоб підготувати і забезпечити наших військових на фронті? Там теж немає світла, кожного дня звертаються за *EcoFlow*, генераторами, батареями. Чому ми не можемо збільшити забезпечення батальйонів? Ми створюємо в кожній бригаді батальйони безпілотних систем, набираємо хлопців, і там уже теж є СЗЧ. Чому? Тому що немає безпеки логістики. Нам обіцяли 4 тисячі броньованих автівок у 2025 році. Не розумію, чому Міністерство оборони України не може купити броньовані пікапи для Сил безпілотних систем, а також для наших дронаводів у Сухопутних військах та Національній гвардії. Ми отримуємо запити кожного дня, тому що ті «бляшки», на які волонтери збирають гроші, це не безпека наших хлопців на фронті, це тільки логістика. А де безпека? Чому бюджет?.. Чому ми не приймаємо такі важливі рішення для наших хлопців?

Ми ще раз закликаємо виключити з бюджету зайві програми і спрямувати кошти на закупівлю броньованої техніки та засобів ураження для дронаводів, для безпеки наших військових.

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Завершальний виступ – Соколов, фракція «Батьківщина». Будь ласка.

СОКОЛОВ М.В., член Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Прошу передати слово колезі з фракції «Батьківщина» Цимбалюку Михайлу Михайловичу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, Михайле Михайловичу.

ЦИМБАЛЮК М.М., перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Фракція «Батьківщина». Дякую колезі Соколову за передане слово.

Шановні колеги! Сьогодні в порядку денному є ряд соціальних законопроектів, це позитивно, бо вони зокрема стосуються наших військових і членів їх родин. Але в нас назріла проблема стосовно реального грошового забезпечення військових, бо на наступний рік, ви всі, хто голосував за бюджет, це знаєте, на жаль, залишилася та сума грошового забезпечення – 20 тисяч гривень, яка була в 2022 році. Тобто де-юре та сама, а де-факто зменшена, враховуючи рівень інфляції та споживчих цін. Ми маємо дуже серйозно підійти до цієї проблеми.

І коли Міністерство оборони України анонсує контракти для військовослужбовців, то я вважаю, до речі, і така сама позиція нашої команди, що до цього процесу має бути залучений депутатський корпус однозначно в рамках міжфракційного об'єднання, а можливо, шляхом створення робочої групи, до складу якої увійдуть представники всіх фракцій і груп у Верховній Раді України. Ми спільно з Кабінетом Міністрів України маємо напрацювати ці контракти, щоб чітко знати, бо поки що не розуміємо, яке грошове забезпечення буде для контрактників. Це перше питання.

Хочу подякувати колезі Кабаченку, з яким учора у нас відбулася принципова зустріч з представниками Міністерства цифрової трансформації України, Міністерства оборони України та інших зацікавлених структур, що розробляють цифровізацію всіх процесів у Міністерстві оборони, Міністерстві у справах ветеранів і Міністерстві соціальної політики, сім'ї та єдності. Бо ті громадяни, які звертаються до ТЦК, коли їхні родичі безвісти зникли або загинули при виконанні свого обов'язку, стикаються з масою бюрократизму та збиранням документів, щоб підтвердити очевидні речі. Це завдання влади, це завдання держави, і ми зробили, як на мене, уже декілька кроків для того, щоб цифровізувати ці процеси і зменшити паперовий обсяг, який лягає на плечі громадян.

Попереду велика робота. Ми не можемо миритися з тим, що в Міністерстві оборони гальмуються деякі процеси, потрібно парламентаріям впливати на це та брати ініціативу і лідерство на себе. Вважаю, що створення такої робочої групи у парламенті з числа фахових народних депутатів було б варіантом прискорення процесів, які сьогодні з тих чи інших причин не встигає досягнути Кабінет Міністрів України.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги! Секунду. Шановні колеги, дуже прошу запросити народних депутатів до залу, тому що ми спочатку прочитаємо запити, потім проголосуємо запити до Президента України і одразу перейдемо до розгляду питань порядку денного. Дуже потрібна ваша підтримка, тому що маємо багато важливих законопроектів.

З процедури, я так розумію, – Камельчук. Тільки з процедури, Юрію. Будь ласка.

КАМЕЛЬЧУК Ю.О., член Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (одномандатний виборчий округ № 124, Львівська область, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги, у мене пропозиція, оскільки ми парламентсько-президентська республіка, звернути увагу на особливий пункт і запросити нашого колишнього колегу Рустема Умерова на найближче засідання Верховної Ради, коли б воно не відбулося, прозвітувати про хід переговорів чи будь-якого спілкування, що він проводить як очільник української делегації з представниками Сполучених Штатів Америки, інших країн, стосовно завершення війни і так званого мирного процесу. Це перше.

Друге. Пропоную у якийсь спосіб прийняти рішення про те, що за парламентсько-президентської республіки мають бути представники від парламенту під час перемовин у цій делегації.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Єдине, вельмишановний колего, не можна запросити звітувати, бо звіт – це окрема процедура, що підлягає відповідному регламентному забезпеченню. Можна запросити для надання інформації, але це не звіт. Звітування – це окремо, і Секретар Ради національної безпеки і оборони України не має обов'язку звітувати навіть перед комітетами.

Ставлю на голосування пропозицію Камельчука. Прошу голосувати.

«За» – 113.

Рішення не прийнято.

Шановні колеги, зараз я запрошую Олену Костянтинівну оголосити ваші запити, які є, і прошу вас підтримати запити до Президента України.

Шановні колеги, запитів небагато, тому прошу всіх народних депутатів уже займати свої місця. Після цього одразу починаємо працювати.

Будь ласка, Олено Костянтинівно.

Веде засідання заступник Голови Верховної Ради України
КОНДРАТЮК О.К.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Доброго ранку, шановні колеги! Для оголошення на пленарному засіданні Верховної Ради України внесено 26 запитів народних депутатів України, з них: до Президента України – 3, до органів Верховної Ради України – 1, до Кабінету Міністрів України – 12, до керівників інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування – 9, до керівників підприємств, установ і організацій, розташованих на території України, незалежно від їх підпорядкування і форм власності – 1.

Отже, запити народних депутатів України.

Софії Федини – до Офісу Президента України, міністра закордонних справ України щодо надання офіційної інформації про участь членів Кабінету Міністрів України і представників Міністерства закордонних справ України в офіційному візиті Президента України до Греції, Франції, Туреччини та Іспанії з 17 по 20 листопада 2025 року.

Максима Заремського – до Прем'єр-міністра України щодо вдосконалення процедури ухвалення рішень комісіями стосовно звільнення, відпусток для проходження лікування після поранень чи контузій, а також розвиток системи реабілітації та підтримки військових.

Максима Заремського – до Прем'єр-міністра України щодо ремонту автомобільної дороги у селі Велике Вижицького району Чернівецької області.

Максима Заремського – до Прем'єр-міністра України щодо розширення волонтерства серед іноземців, а також розроблення пропозицій про внесення змін до законодавчих актів, спрямованих на підвищення ефективності та сталості волонтерського руху в Україні.

Максима Заремського – до Прем'єр-міністра України щодо будівництва спортивної зали та багатофункціонального спортивного майданчика зі штучним покриттям у Нижньостанівецькому закладі загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів Вижицького району Чернівецької області.

Групи народних депутатів (Ірина Геращенко, Іванна Климпуш-Цинцадзе та інші, усього п'ять народних депутатів) – до міністра закордонних справ України, міністра внутрішніх справ України, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, радника – уповноваженого Президента України з прав дитини та дитячої реабілітації щодо вжиття заходів із захисту прав неповнолітніх громадян України, евакуйованих із Дніпропетровської області в рамках реалізації проекту «Дитинство без війни».

Ірини Геращенко та Вікторії Сюмар – до міністра закордонних справ України, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, голови правління Пенсійного фонду України, голови правління акціонерного товариства комерційного банку «ПриватБанк» щодо проблемних питань, порушених на зустрічі з українською громадою в Італійській Республіці.

Михайла Цимбалюка – до міністра внутрішніх справ України щодо розслідування обставин загибелі громадянина України, який отримав травми у приміщенні розподільчого пункту в Подільському районі міста Києва.

Михайла Цимбалюка – до Генерального прокурора щодо посиленого та незалежного процесуального контролю за розслідуванням обставин загибелі громадянина України, який отримав травми у приміщенні розподільчого пункту в Подільському районі міста Києва.

Антон Яценка – до Уманського міського голови щодо надання інформації стосовно передачі пам'ятного знака «Танк Т-34» та пам'ятного знака «Гармата» для потреб військової частини А3061 Національної гвардії України.

Антон Яценка – до командувача Національної гвардії України щодо надання інформації стосовно використання пам'ятного знака «Танк Т-34» та пам'ятного знака «Гармата» для потреб військової частини А3061 Національної гвардії України.

Антон Яценка – до Уманського міського голови щодо надання інформації та копій документів стосовно продажу земельної ділянки за адресою: вулиця Європейська, 1, місто Умань.

Федора Веніславського – до Прем'єр-міністра України щодо повернення у користування Міністерства оборони України головного корпусу Національного університету оборони України.

Олександра Ткаченка та Антоніни Славицької – до Прем'єр-міністра України щодо проведення службового розслідування за фактом призначення в державному антикорупційному органі особи, яка обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення.

Ірини Геращенко та Марії Іонової – до міністра охорони здоров'я України, голови Комітету Верховної Ради України з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування щодо забезпечення доступу дітей, хворих на ахондроплазію, до необхідних лікарських засобів.

Шановні колеги, це всі ваші запити без голосування. Далі ми переходимо до запитів до Президента України.

Веде засідання Голова Верховної Ради України
СТЕФАНЧУК Р.О.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, будь ласка, займіть свої місця. Ми переходимо до запитів до Президента України. Прошу всіх, шановні колеги, зайняти свої місця. У нас три депутатські запити до Президента України. Слухайте, будь ласка, про що вони, чи підтримуєте ви їх, і тоді визначайтеся щодо цього. Прошу народних депутатів зайняти свої місця.

Будь ласка, Олено Костянтинівно.

Веде засідання заступник Голови Верховної Ради України
КОНДРАТЮК О.К.

ГОЛОВУЮЧА. Шановні народні депутати, готові?

Прошу займати свої місця, колеги, як попросив Голова Верховної Ради України.

Ставлю на голосування пропозицію про попередню підтримку депутатського запиту групи народних депутатів (Сергій Кузьмініх, Микола Тищенко, Максим Бужанський) до Президента України щодо присвоєння звання Герой України майору поліції Департаменту поліції особливого призначення «Об'єднана штурмова бригада Національної поліції України «Лють» Хуторній Тетяні Василівні (посмертно). Прошу голосувати.

«За» – 259.

Рішення прийнято.

Покажіть, будь ласка, по фракціях і групах.

Ставлю на голосування пропозицію про направлення депутатського запиту до Президента України. Прошу голосувати.

«За» – 271.

Рішення прийнято.

Наступний запит до Президента України.

Ставлю на голосування пропозицію про попередню підтримку депутатського запиту Володимира Тимофійчука до Президента України щодо розгляду електронної петиції про присвоєння звання Герой України (посмертно) Семчуку Миколі Васильовичу. Прошу голосувати.

«За» – 268.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про направлення депутатського запиту до Президента України. Прошу голосувати.

«За» – 272.

Рішення прийнято.

Наступний запит до Президента України.

Ставлю на голосування пропозицію про попередню підтримку депутатського запиту групи народних депутатів (Євгенія Кравчук, Галина Михайлюк та інші, усього п'ять народних депутатів) до Президента України щодо присвоєння звання Герой України солдату у складі 127-ї бригади територіальної оборони, 228-го окремого батальйону Кондрашенку Миколі Миколайовичу (посмертно). Прошу голосувати.

«За» – 273.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про направлення депутатського запиту до Президента України. Прошу голосувати.

«За» – 269.

Рішення прийнято.

По фракціях і групах, будь ласка, покажіть.

Дякую, шановні колеги. Це всі запити від вас.

Веде засідання Голова Верховної Ради України
СТЕФАНЧУК Р.О.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Олено Костянтинівно.
Шановні колеги, переходимо до нашої роботи.

Відповідно до статті 28 Регламенту Верховної Ради України перед початком розгляду питань порядку денного пропоную провести сигнальне голосування. Усе так, як ви знаєте, хоча все одно так не робите, але натискайте зелену кнопку.

Шановні колеги, переходимо до сигнального голосування.

«За» – 234.

Проголосували: за – 234, проти –15, утрималися – 2.

Прекрасно. Просто різдвяна ялиночка, а не зал парламенту.

Шановні колеги, рухаємося далі.

Перелік питань, схвалених на засіданні Погоджувальної ради депутатських фракцій і груп, вам надано. Переходимо до їх розгляду. Починаємо.

Перше питання – це проект Закону «Про підтримку та розвиток інноваційної діяльності» ([№ 13715](#)). Нам треба включити його до порядку денного сесії. Потрібно 226 голосів.

Ставлю на голосування пропозицію про включення цього проекту закону до порядку денного сесії. Прошу голосувати.

«За» – 202.

Рішення не прийнято.

Законопроект не включено до порядку денного сесії.

Шановні колеги, прошу зайняти свої місця.

Наступний проект Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо відрадянщення (дерадянізації) назви розмінної монети України» ([№ 14093](#)) і альтернативний до нього законопроект [№ 14093-1](#). Нам теж потрібно включити їх до порядку денного сесії.

Шановні колеги, ставлю на голосування пропозицію про включення цих законопроектів до порядку денного сесії. Прошу голосувати, колеги.

«За» – 251.

Рішення прийнято.

Шановні колеги, ставлю на голосування пропозицію про розгляд цих законопроектів за скороченою процедурою. Прошу голосувати. Скорочена процедура.

«За» – 207.

Рішення прийнято.

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради України **КОРНІЄНКО О.С.**

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, для доповіді від авторів запрошується народний депутат України, Голова Верховної Ради України Руслан Олексійович Стефанчук (*Оплески*).

СТЕФАНЧУК Р.О., Голова Верховної Ради України (*загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»*). Шановні колеги, я дуже дякую цьому залу, кожному з вас, тому що ми вже не один раз провели процес дерадянізації багатьох речей. Хочу нагадати, що законодавство ми з вами дерадянізували, зробили багато інших кроків. І сьогодні ще один крок на шляху до дерадянізації.

Нагадую, що грошова реформа 1996 року, коли була введена українська грошова одиниця, чи не найуспішніша. Українська грошова одиниця на рівні з державними символами є частиною української ідентичності. Сьогодні, на 34-му році незалежності, ми маємо копійку як невеличкий елемент, що пов'язує нас із радянщиною.

Тільки у двох країнах – росії і білорусі, а також ще в Україні залишається копійка як розмінна монета. Ігнорувати цей факт – це означає мовчки приймати нав'язаний нам зв'язок з цими країнами. Ми не маємо права ігнорувати це, ми повинні повернути українське слово «шаг».

Це не вигадка, а відновлення історичної справедливості, тому що шаг – це Гетьманщина, шаг – це Українська Народна Республіка, шаг – це Тарас Шевченко, Леся Українка, Іван Котляревський, Іван Нечуй-Левицький. Важливо, що сьогодні цю ініціативу підтримують науковці, мовознавці, історики, Український інститут національної пам'яті, культурні діячі, військові, молодь.

Шановні колеги, це не про дрібну монету, це про великий вибір, про те, з ким ми і від кого назавжди пішли, про те, що навіть у монетах Україна більше не буде перебувати під російським впливом. І це малий крок у металі, але дуже великий крок у справедливості.

Шановні колеги, дуже прошу підтримати цей законопроект.

Дякую. Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Для доповіді щодо альтернативного законопроекті запрошується Дмитро Олександрович Разумков. Будь ласка.

РАЗУМКОВ Д.О. Шостий день в Одесі немає світла, а Верховна Рада семимильними «шагами» крокує у прірву. Ви взагалі подумайте, що ви розглядаєте сьогодні в залі. Ми подали альтернативний законопроект виключно для того, щоб показати той абсурд, який відбувається в стінах парламенту. Я розумію, що у нас кожен наступний Голова Національного банку України хоче потрапити в історію, а цей вляпатися, там люди хоча б підписи ставили, а цей буде за наші з вами державні кошти друкувати собі монетки на пам'ять, друк яких коштуватиме набагато більше, аніж вартують самі монети (*Оплески*). Я зараз запитаю, хай вийде і скаже, скільки коштує надрукувати його 50 шагів. Хай беруться за руки і дружно крокують к чортовій матері з української політики. Про що ми говоримо? У людини зарплата 600 тисяч гривень, 600 тисяч – зарплата на місяць, хай за свої кошти і друкує ці монети.

Скажіть, будь ласка, хто з тих, які перебувають у цьому залі, останній раз і коли розраховувався копійками або отримував їх у магазині? Скільки їх? Підніміть руку, покажіть. Раз, два, три, чотири, п'ять, шість людей. Супер! Ви довели до того, що сьогодні вже немає копійок, уже і дрібним номіналом гривні ніхто не розраховується, таких цін немає. І ви зараз граєтеся в це.

Ви хочете впровадити шага, кроки? Робіть це через 10 років після перемоги. А нині кошти, будь ласка, витрачайте на укриття для енергетичних об'єктів, на забезпечення Збройних Сил України. У вас грошей на підвищення зарплат військовим немає, платите 20 тисяч 100 гривень, а на шага є. Тоді нехай той, хто буде голосувати сьогодні за шаг, збирається і стає поруч із військовими, працює за 20 тисяч 100 гривень разом із Головою Національного банку України, який не отримуватиме 600 тисяч гривень, але хоч якась користь від нього буде.

Веде засідання Голова Верховної Ради України

СТЕФАНЧУК Р.О.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слово надається голові Комітету з питань фінансів, податкової та митної політики Гетманцеву Данилу Олександровичу. Будь ласка.

ГЕТМАНЦЕВ Д.О. Шановні колеги! Насправді немає про що говорити щодо цього законопроекту. Комітет підтримав його одностайно. Дійсно, таке рішення можна підтримати. Ми схвалили на засіданні комітету законопроект № 14093 як базовий і рекомендуємо Верховній Раді прийняти його за основу та в цілому.

Водночас я переконаний у тому, що у фінансовій політиці держави на сьогодні є важливіші моменти, на яких треба сконцентруватися. Ми вже говорили про фінансовий моніторинг і про якість обслуговування банками споживачів банківських послуг. Це точно проблема, якою треба займатися Національному банку України.

До того ж хочу ще звернути в цьому контексті увагу на кредитування. На жаль, ми маємо достатньо погані цифри щодо кредитування. Ми досягли на

сьогодні історичного мінімуму у співвідношенні кредитного портфеля до ВВП. Історичного мінімуму! Якщо в третьому кварталі 2025 року ця цифра становила 11,4 відсотка, то, наприклад, у 2018 році – 25,8 відсотка. Крім того, кредитування прифронтових територій є абсолютно низьким. У Києві в 15,6 разу кредитів більше, ніж у Харкові, або в 30 разів більше, ніж у Миколаєві.

Я переконаний, що саме керівництву банку треба сконцентруватися на нагальних проблемах, розв'язання яких є необхідним для того, щоб утвердити нашу економіку і забезпечити її розвиток. А шаг, безперечно, ми підтримуємо.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу представників фракцій і груп записатися на виступи: два – за, два – проти. Будь ласка, шановні колеги.

З процедури?

Климуш-Цинцадзе. Будь ласка.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О., голова Комітету Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Шановний пане Голово, прошу вас застосовувати однаковий підхід до всіх голів комітетів. Щойно голова комітету не розповідав нічого, що стосувалося б безпосередньо законопроекту, який ми розглядаємо. Він коротко зазначив рішення комітету, а потім говорив те, про що хотів. Це не було від імені комітету. Прошу вас наступного разу зупиняти представників фракції «Слуга народу», коли вони це роблять, а не тільки зупиняти представників фракції «Європейська солідарність», якби вони щось таке подумали зробити.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Одразу відповім вам. Колега почав з того, що ознайомив із рішенням, а далі я ж не знаю, чи є це в рішенні, чи немає. Колега висловлює позицію, і я не маю права відповідно до Закону України «Про комітети Верховної Ради України» втручатися у виступ. Інша річ, якби він не говорив про рішення комітету, я одразу перебив би.

Шановні колеги, будь ласка, ідемо далі.

Потураєв, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

ПОТУРАЄВ М.Р., голова Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Прошу передати слово Аліксійчуку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Аліксійчук. Будь ласка.

АЛЕКСІЙЧУК О.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (одномандатний виборчий округ № 154, Рівненська область, політична партія «Слуга народу»). Слава Україні! Колеги, перейменування грошової одиниці з копійки на шаг – це насправді не про назву дрібної монети, як тут нам намагаються розказати, «втюхати» і знецінити цей крок. Це про державну гідність. Це про історичну правду. І це про завершення деколонізації. Копійка – це той термін, який був привнесений нам московською, потім російською, а далі радянською імперією (*Оплески*). Це те, що вбиває нашу мову, вбиває нашу культуру, робить усе, щоб ми не мали української ідентичності. Невже ви не розумієте, що це не про гроші? Копійок зараз мало. Давайте не будемо цим маніпулювати. Це не про гроші. Якщо ми не будемо повертати собі наше, то гріх ціна буде кожному з нас.

Питання в іншому. Коли ви приходите на чистий пагорб і там немає нічого, у ваших дітей не виникає питання, що тут було. А там були українські фортеці, там були замки, які знищила радянська імперія, а перед тим російська. А коли там хоча б щось є, ваші діти запитують вас: що там було? Виникає бажання зрозуміти, якою була ваша історія і ким ви були до того.

Тому не маніпулюйте, голосуйте і підтримуйте повернення всього ідентичного українського, яке ми мали протягом тисячоліть, яке знищувалося протягом десятиліть і століть. Слава Україні! (*Оплески*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Героям слава!

Синютка Олег Михайлович. Будь ласка.

СИНЮТКА О.М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань Регламенту, депутатської етики та організації роботи Верховної Ради України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Прошу передати слово Степану Івановичу Кубіву.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Степан Іванович Кубів. Будь ласка.

КУБІВ С.І. Шановний пане Голово! Шановні колеги, друзі! Сьогодні історичний час. Знаєте, я пам'ятаю, коли мій дідусь владика Іван у 1977 році показав мені гривню і шаги. Мені було 16 років, і донині я гордий тим, що це знав.

Усі 35 років нам говорили про сало і хліб, а ми 11 років витрачаємо величезні гроші та найбільше проливаємо людську кров, наших воїнів, яким вдячні, наших громадян, дітей, які сьогодні покинули рідну Україну. Уже 11 років повномасштабної війни, 10 років великої боротьби, настав час повертати своє, бо довіра до державних символів дуже велика. Бувши Головою Національного банку України, хочу сказати, що сьогодні історичне голосування

так само, як для народних депутатів першого скликання, кожен впише своє ім'я в історію майбутньої великої сильної України. Боротьба за цінності не вимірюється економічними і грошовими показниками. Цінність – це життя, цінності не мають початку і не будуть мати закінчення.

Національна валюта – це частина культурного коду, коду нації та коду перемоги. Україна незалежна, і перші кроки до власних монет були зроблені ще в 1991 році, у Луганську друкували монети зразка шага. Ми повинні розуміти, що є гімн, прапор, але ця копійка зраджує ті символи, за які ми боролися і проливали кров.

Прошу підтримати, це історія кожного з нашої сім'ї та родини...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Білозір Лариса Миколаївна, група «Довіра». Будь ласка.

БІЛОЗІР Л.М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (одномандатний виборчий округ № 15, Вінницька область, самовисуванець). Шановний пане Голово! Шановні колеги! Шановні українці! Ми сьогодні говоримо не просто про назву монети, а говоримо про те, чи готові остаточно розірвати з російською та радянською спадщиною не на словах, а в конкретних наших рішеннях у стінах Верховної Ради.

Гривня – це символ української державності, але поряд із нею вже більше 30 років незалежності існує слово «копійка», яке має російське походження, яке досі об'єднує нас у грошовому просторі з державою-агресором. Сьогодні копійка залишилася лише там, де панує російський вплив. Ігнорувати це – означає свідомо зберігати символічний зв'язок з агресором.

Натомість шаг – це наше. Це слово з української історії, української мови, української культури, воно існувало ще за часів Гетьманщини, Української Народної Республіки, воно живе в народних прислів'ях і творах Шевченка, Лесі Українки та Котляревського. Це не новація – це повернення вкраденого.

Цей законопроект важливий ще й тим, що ним не передбачається жодних додаткових витрат, ніхто не примушує громадян міняти гроші. Копійки і шаги перебуватимуть в обігу паралельно у співвідношенні один до одного, тобто аргументів проти з економічної точки зору не повинно бути.

Шановні колеги, у війні з росією немає дрібниць. Назви, символи, мови – це теж має величезне значення. Або ми очищаємо їх від колоніального минулого, або залишаємо для наступних поколінь. Прошу підтримати цей законопроект у першому читанні як чіткий і принциповий крок у бік української ідентичності та монетарного суверенітету.

Дякую. Група «Довіра» голосуватиме за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зараз, секунду. У нас ще – Колтунович, і потім я дам слово тим представникам фракцій і груп, які не виступали, по 1 хвилині.

Будь ласка, Олександр Сергійовичу.

КОЛТУНОВИЧ О.С., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань економічного розвитку (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Дякую, шановний пане Голово. Наша депутатська група підтримує за основу цей проект закону. Але я хочу звернути увагу не на гуманітарний, а на фінансово-економічний контекст, зокрема на пріоритети монетарної політики, які нині є. Ми працюємо в цьому залі вже більше шести років, і такі пріоритети, як стабільність національної грошової одиниці або стабільність обмінного курсу, на сьогодні абсолютно девальвовані.

Наведу приклади. Коли ми прийшли в кінці серпня 2019 року, курс національної грошової одиниці, якщо взяти бівалютну корзину євро/долар, тобто долар був 25 гривень, євро – 27,9. Сьогодні маємо долар – 42 гривні з копійками, це офіційний курс національної грошової одиниці, і євро – 49 гривень. За період нашого скликання гривня стосовно долара девальвувала на 68 відсотків, стосовно євро – на 78 відсотків. Тобто пріоритетом діяльності Національного банку України має бути саме стабільність офіційного курсу національної грошової одиниці.

Ще один дуже важливий момент, на який необхідно було б звернути увагу центральному банку, – це заходи щодо інфляційного таргетування. Є намагання стримувати галопуючу інфляцію, а вона і далі залишається двозначною, і ми на виході маємо інфляцію. З іншого боку, ми маємо високу облікову ставку – 15,5 відсотка. Чому ніхто не каже про те, що Національний банк України, встановлюючи таку високу облікову ставку, фактично обнуляє кредитний потенціал України, намагається стимулювати розвиток реального сектору економіки, але цього не відбувається.

Підтримуючи за основу проект закону, я переконаний, що стратегічні пріоритети у фінансовій системі мають бути зовсім іншими, і нам необхідно розглядати також інші проекти законів.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, бачу, Крулько, Гузь і Юрчишин – ще по 1 хвилині, і потім будемо голосувати.

Іван Іванович Крулько. Будь ласка.

Прошу вже запрошувати колег до залу.

КРУЛЬКО І.І., перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Фракція «Батьківщина». Питання про введення в Україні розмінної монети шаг – це питання ідеології. Тут дуже мало економіки і фінансової складової, бо ми розуміємо, що ані за 50 копійок, ані за 50 шагів нічого не купиш, але ідеологічно справедливість треба відновлювати.

У цьому сесійному залі понад 30 років розказували, що мова – це не важливо, культура – це не важливо, перейменування робити не треба, не на часі, армію збільшувати не треба, не на часі, давайте про щось інше думати. Ці всі розмови, пусті балачки, що не на часі, призвели до агресії путіна в Україні, наблизили цю війну.

Тому я хочу сказати, що слова «геть від москви!» мають бути нашим гаслом. І коли ми відсікаємося від москви введенням розмінної монети шаг, то відновлюємо історичну справедливість і йдемо геть від москви. А тим, хто говорить, що не треба цього робити, хочу сказати, що...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Гузь. Будь ласка.

ГУЗЬ І.В., *заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (одномандатний виборчий округ № 19, Волинська область, самовисуванець).* Група «Партія «За майбутнє». Шановні друзі! Як важко цей парламент позбавляється росії в нашій державі. Усі наші дії, перейменування, усе, що потрібно, – з криком, вереском і тому подібне. Виступають колишні члени Партії регіонів, Діма, інші та розказують нам, як треба і не треба робити. Усе, що пов'язано з росією, усе, на будь-якому відліку, – музика, кіно, гривня, усе прибирати! Це ідеологічна боротьба. Це ідеологічна боротьба, яку ми маємо виграти, а вони сьогодні нам розказують про інші речі.

Не треба плутати святе з грішним. Усе, що пов'язано з росією, маємо прибрати, а з усім іншим ми розберемося. Голосуємо за.

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Героям слава!

Завершальний виступ – Юрчишин Ярослав Романович. Будь ласка.

Шановні колеги, після цього виступу голосуємо.

ЮРЧИШИН Я.Р., *голова Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»).* Колись, 30 років тому, навіть трошки менше, ми з вами вийшли з рубльової зони. На жаль, ми досі залишилися в копійчаній зоні, де є росія, білорусь і, доповню пана Голову, невизнана придністровська республіка. Жодних економічних витрат це не потребує, тому що будуть вилучатися тільки ті монети, які вже пошкоджені. І голосувати проти прийняття законопроекту в цілому, а ми вимагаємо – в цілому, можуть тільки дві категорії людей за словами Петлюри: московські воші і українські гниди. Не будьте ними! Голосуємо в цілому (*Шум у залі*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, прошу заспокоїтися.

Рішення комітету: прийняти законопроект за основу та в цілому. Тоді запропоную... Я розумію, спочатку за основу, а тоді запитую. Шановні колеги, сідайте, будь ласка. Проявимо патріотизм у голосуванні. Сідайте, будь ласка.

Шановні колеги, ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо відрадянщення (дерадянзації) назви розмінної монети України» ([№ 14093](#)) за основу. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 264.

Рішення прийнято.

По фракціях і групах покажіть, будь ласка.

Шановні колеги, секунду, рішення комітету зокрема – і в цілому. Але ми з вами говорили... Чи є хтось?.. Є, бачу, Дмитро Олександрович проти, тому я не можу поставити на голосування пропозицію про прийняття проекту закону в цілому.

Друзі, ставлю на голосування пропозицію про скорочення наполовину строку підготовки законопроекту до другого читання. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 255.

Рішення прийнято.

Дякую, колеги.

Будь ласка, з процедури. Я обіцяв, що спочатку виступить Лозинський, потім – Разумков. Шановні колеги, секунду.

Лозинський Роман. Будь ласка.

ЛОЗИНСЬКИЙ Р.М., перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»). Шановні колеги! Хочу звернути увагу всіх українців на одну процедуру, яка досі існує в цьому парламенті. Щойно абсолютно всі фракції і групи проголосували за історичну справедливість і повернення нашої, української, назви монети. Важливе рішення з точки зору нарративу і боротьби з російською пропагандою. Яка процедура не дала можливості цьому залу зробити так, щоб це історичне рішення було миттєво прийнято, щоб ця історична справедливість боротьби проти російської пропаганди, яку нав'язує нам століттями московська імперія, російська імперія, ці речі в нашій мові, нашій культурі, нашій історії... Лише один народний депутат, лише один, не дав право Україні, парламенту прийняти це рішення. І прізвище його – Разумков.

ГОЛОСИ ІЗ ЗАЛУ. Ганьба! Ганьба!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги! Будь ласка, друзі... *(Шум у залі)*.
Прошу знизити градус. Шановні колеги, Регламент є Регламент, він однаковий для всіх. Маємо, що маємо.

Шановні колеги, ще з процедури, так? Хто з процедури? Репліка?

Дмитро Разумков – репліка. Будь ласка.

РАЗУМКОВ Д.О. Шановні колеги! Шановні українці! Дивлюся, що у нас тут усі великі патріоти, переживають. Ви так переживали б, коли за бюджет голосували. До речі, трошки собі доголосували. Це раз.

Два. Ви скоротили строк наполовину. Ні в кого ж відпусток немає, усі на місці? Давайте через вісім днів зберемося в цьому залі і розглянемо ваші шаги, вам вистачить часу на це. Уперед! Це буде в нас з вами (яке?) 26 грудня, саме після Різдва. Нічого? Хочу подивитися на цих патріотів, які зберуться 26 або 27 грудня. Давайте 27-го проведемо засідання, будете голосувати свої шаги, потрапляти в історію. Або ви тільки патріоти язиком поплескати чи поговорити в залі? Або отримаєте додатковий ресурс і будете відпочивати? Ні? Давайте тоді 27 грудня проведемо засідання.

Руслане Олексійовичу, поставте, будь ласка, на голосування мою пропозицію: провести засідання 27 грудня і розглянути законопроект про шаги, пішки.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Дмитре Олександровичу... *(Шум у залі)*.
Дмитре Олександровичу, це пропозиція *(Шум у залі)*.

Ставимо? Шановні колеги, це не регламентна процедура, тому що все одно це визначає Погоджувальна рада депутатських фракцій і груп. Але я бачу, що тут відродився дух козаччини.

Ставлю на голосування пропозицію про проведення засідання 27 грудня... *(Шум у залі)*. Я не чую, що ви кажете.

Зараз, Дмитро Олександрович вніс... Ви хочете виправити?

Порошенко, що у вас? Але я буду почергово ставити пропозиції.

Яка пропозиція у Порошенка?

ПОРОШЕНКО П.О., член Комітету Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Дуже дякую за надане слово. Хочу сказати те, що має об'єднати парламент. Ми повинні захистити армію, скасувати бюджет і проголосувати законопроект про шаги.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Петре Олексійовичу.

ПОРОШЕНКО П.О. Але 28 грудня, на яке ви оголосили засідання, – це неділя. Давайте 27 або 29 грудня проведемо (*Шум у залі*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги! Тоді давайте просто зрозуміємо одну річ: сьогодні у нас, дай Боже, 18-те, строк починається з 19-го. Тобто 19-те, 20-те, 21-ше, 22-ге, 23-те, 24-те, 25-те, і 26-го, в принципі, комітет може зібратися і прийняти рішення. Правильно? Дай Боже, 26-те – це у нас п'ятниця, прекрасний день для того, щоб завершити цей рік і показати, що ми браття і сестри козацького роду.

Ставлю на голосування пропозицію про проведення 26 грудня засідання парламенту щодо розгляду законопроекту про впровадження української розмінної монети шаг. Давайте проголосуємо. Ні? (*Шум у залі*).

Аліксійчук, що у вас? Аліксійчук, ви хочете уточнити? Будь ласка.

АЛКСІЙЧУК О.В. Можна попросити тиші в залі! Я хочу... Обнулiть час, будь ласка.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Обнулiть, будь ласка, час.

АЛКСІЙЧУК О.В. Давайте впораємося з емоціями і подумаємо. Хтось тут хоче показати, що він дуже за український народ, що його законопроекти найрозумніші, найвиваженіші, хоче на Різдво всіх покликати до залу замість того, щоб люди йшли до церкви і молилися, замість того, щоб їхали до військових і відвідали їх (*Шум у залі*). Я просив не перебивати, адже коли ви говорили, я не перебивав. Давайте ми не будемо тут гратися, хто і кого може взяти більше на слабо. У людей заплановані поїздки до військових (*Шум у залі*). Ні, з виборцями ніхто не зустрічається у вихідні дні. Є храми.

Пропоную не підтримувати цієї пропозиції.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, усе. Єдине, що ми перерахували, все-таки буде правильно провести засідання 27 грудня для того, щоб встигнути все зробити. Усе! За Регламентом Верховної Ради України ми можемо проводити засідання 27-го.

Шановні колеги, ставлю на голосування пропозицію про те, щоб 27 грудня провести пленарне засідання щодо цього питання. Усе, 27 грудня. Прошу голосувати.

«За» – 241.

Рішення прийнято.

Чекаю вас, колеги, 27 грудня. Дякую (*Шум у залі*).

Шановні колеги, усе, перестаньте, будь ласка.

З процедури? Що у вас? Бачу, секунду.

Спочатку Мар'яна Володимирівна – з процедури. Будь ласка.

БЕЗУГЛА М.В. Шановні колеги, я підтримала це рішення. Але мені, знаєте, прикро, тому що якби ви так щодо проблем фронту голосували та підтримували мене.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А до чого зараз це до процедури? Просто захотілося сказати. Теж буває.

Разумков – з процедури, потім – Порошенко. Будь ласка.

Шановні колеги, далі нас чекає незвіданий світ академічної доброчесності.

РАЗУМКОВ Д.О. Дивіться, я зрозумів, що всі готові працювати, – супер. Тоді ще є додаткова пропозиція не лише законопроект про шаги розглянути, а й все-таки проект закону про терміни служби...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дмитре Олександровичу, дивіться...

РАЗУМКОВ Д.О. Ні-ні, почекайте.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні-ні, дякую. Ще раз пояснюю, що це питання визначається Погоджувальною радою депутатських фракцій і груп.

Будь ласка, Петре Олексійовичу.

ПОРОШЕНКО П.О. Дякую, пане Голово. Дякую Верховній Раді за підтримку позиції щодо захисту армії, захисту мови і захисту віри. Нарешті.

ГОЛОВУЮЧИЙ. З процедури що, Петре Олексійовичу?

ПОРОШЕНКО П.О. Наголошую, що не тільки мову треба захищати, тому прошу на засіданні Погоджувальної ради розглянути питання про заборону *Telegram*, припинення російського транзиту нафтопроводом «Дружба» та внесення змін до Державного бюджету України щодо підтримки армії...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Петре Олексійовичу. Це все вирішимо на засіданні Погоджувальної ради. Дякую.

Шановні колеги, наступний проект Закону «Про академічну доброчесність» ([№ 10392](#)). Будь ласка, займіть свої місця, бо ми говорили про те, що будуть виступи Кириленка, 3 хвилини, Цимбалюка, 3 хвилини, і голосуємо. А, ще Разумков – до 3 хвилин, до 5 хвилин, так? Добре, 5 хвилин – Разумков, і голосуємо.

Цимбалюк. Будь ласка.

ЦИМБАЛЮК М.М. Фракція «Батьківщина». Шановні колеги, сьогодні ми розглядаємо надзвичайно важливий законопроект. Дякую всім авторам, тому що це спроба фундаментально змінити підхід до культури, науки, освіти та академічної діяльності в Україні. Саме стосовно академічної діяльності у нас багато років точиться дискусія: що таке науковий пошук, хто такий науковий здобувач і що таке плагіат. Цим законопроектом до другого читання, на нашу думку, вдало сформульована позиція: як забезпечити якісний фаховий науковий пошук, як стимулювати в Україні молодих людей займатися наукою, як розділити вищу школу, наукові заклади і як об'єднати їх навколо тих наукових праць, які нині потрібні державі та суспільству. Не є таємницею, що зростає кількість людей, науковців, які, на жаль, залишають заклади вищої освіти і покидають нашу державу, тому що в Європі їм пропонують кращі умови для праці, наукового пошуку і творчих здобутків. Тому завдання цього законопроекту, як і загалом держави, – створення умов для того, щоб держава цінувала науковців, наукову працю, викладацьку діяльність і тих, хто сьогодні здобуває наукові та вчені звання.

Останній факт. Коли ми прийняли проект Державного бюджету України на наступний рік і підвищили зарплату працівникам у вищій школі, то це лягло на державний бюджет, але стосується тільки тих викладачів, які навчають дітей у закладах державної форми власності, а для тих, хто за контрактом, вищі мають шукати додаткові кошти. Існує небезпека, що тягар в майбутньому ляже на контракти і на підвищення оплати навчання. Підхід має бути принциповий і єдиний до всіх.

Фракція «Батьківщина» пропонує підтримати цей законопроект у другому читанні та в цілому.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слово надається Івану Григоровичу Кириленку, до 3 хвилин. Будь ласка.

КИРИЛЕНКО І.Г., член Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Шановні колеги! Однозначно підтримуючи цей законопроект, хочу подякувати авторам, це не тільки члени нашого комітету, а й інші народні депутати. Особливо хочу сказати про лідерство в цьому питанні Юлії Миколаївни Гришиної. Їй треба подякувати, бо вона очолила цю роботу, причому вже давно, і довгий час доводила до ума величезну справу.

Ми, справді, по краплі витравлюємо зі свого життя все те, що нам заважає жити. Витравлюємо корупцію, зловживання, «смотрящих». Це те, що, дійсно, нас ганьбить. Цей законопроект теж із цієї сфери. Ясно, що престижно мати

наукове звання чи ступінь, для когось це якийсь знак для кар'єрного росту, але давайте все-таки подумаємо про тих, хто в цю хвилину стає за кафедру в навчальному закладі або приходить у наукову лабораторію. Це про них цей законопроект, друзі, про них.

Ось реальний факт. Приходить молодий учений у науковий заклад, який називається національний науковий центр. Заробітна плата молодого вченого на руки – трошки більше 6 тисяч гривень. Минає десять років. Кандидат наук, доцент – трошки більше 10 тисяч гривень. Через 20 років. Доктор наук, професор – трошки більше 16 тисяч гривень.

Юліє Миколаївно, продовжуйте своє лідерство в цій сфері разом із нашим комітетом. Лупайте сю скалу! Це престижність тих, хто рухає нашу науку, науково-технічну і педагогічну діяльність. Давайте ще раз подякуємо Юлії Миколаївні.

Ми голосуємо за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Разумков, і потім Піпа – 1 хвилина.

Дмитре Олександровичу, будь ласка.

РАЗУМКОВ Д.О. Дивіться, поки Верховна Рада кудись «шагає», Зеленський уже сказав, що він – за проведення виборів в електронній формі. Дожилися ми до того, що поки в країні війна, проводимо вибори в «Дії». Це та «Дія», яка у вас не витримала навіть Євробачення, здохла на другій хвилині два рази. Ну, щоб точно вже, «наверняка». Це та «Дія», яку зламали декілька разів «русские». Це та «Дія», дуже класна оболонка, але яка не витримала жодного реєстру. Їх усі злили і стерли ті самі росіяни. Усі це пам'ятають? Тому під час виборчого процесу, коли вони будуть у «Дії», це означає, що не буде жодних виборів. Якщо нею володітиме Федоров, у Зеленського буде 102 відсотки. Якщо її зламають «русские», а скоріш за все вони її зламають, 102 відсотки буде у Лукашенка. Там інших варіантів немає, там або один, або другий, різниця тільки у вусах.

У мене до вас інше запитання. Скажіть, будь ласка, а нормально, що представники влади бояться навіть на вулицю до людей виходити, тому планують проводити вибори у «Дії»? Причому парламентські вибори проводити ніхто не хоче, виключно президентські. Якщо ви бажаєте президентські вибори, то починайте з Покровська, ні, краще з Оріхового. Оріхове, Покровськ, Костянтинівка, Краматорськ, Лиман, Куп'янськ і Вовчанськ. От ті з кандидатів, хто доїде до Вовчанська, виграють можливість все-таки брати участь у виборах, але так: з мітингом на центральній площі. Там буде дуже непогано це зробити.

Тепер про підготовку до виборів. У нас тут багато розповідали, що до виборів ніхто не готується. Я вчора подивився пост пані Шуляк, яка була головою партії «Слуга народу» всі роки повномасштабного вторгнення. Ключові досягнення партії: 134 нові партійні офіси.

Скажіть мені, будь ласка, шановні колеги в залі, думаю, ви про це не знали, відверто, ви дійсно вважаєте, що партія під час війни має витрачати державні кошти, не ваші, не Шуляк, а державні кошти, які сплачують люди до державного бюджету, на те, щоб будувати офіси – 134 штуки? Під час війни, під час «повномасштабки», коли немає об'єктів укриття для критичної інфраструктури, коли немає грошей на підвищення зарплат військовим, коли ви не змогли знайти грошей для того, щоб на 50 відсотків підвищити зарплати учителям, лише на 30 відсотків вдалося, коли у вас немає можливості підвищити мінімальну пенсію, а на 134 офіси є.

Якщо я не помиляюся (можете показати мені інші обрахунки), партія «Слуга народу» за чотири роки повномасштабного вторгнення (десь 60 відсотків від цих грошей, які надходять з державного бюджету) отримала, може, трохи менше 2 мільярдів гривень. І Шуляк пише, що вони 600 – витратили на людей. Ви мали витратити на людей усі, ще й своє віддати. А якби ми з вами проголосували за зменшення зарплат чиновникам до 10 мінімалок, то були б ще кошти.

Скажіть, будь ласка, коли я в цьому залі порушував питання про те, щоб забрати кошти за напрямом фінансування партій, голосувало, ну, там скільки, до 200 людей, мабуть, ні, менше, десь 150. До речі, дякую всім колегам, хто в цьому залі натиснув зелену кнопку, знайшов у собі моральні сили відмовитися від фінансування партій. Під час війни гроші мають бути спрямовані на потреби Збройних Сил України. Під час війни гроші мають бути спрямовані на потреби малозахисених верств населення, а не на фінансування партій.

Але, коли керівниця, на щастя, уже колишня очільниця партії, вважає, що ключовим її досягненням був розпил 1,4 мільярда гривень на партію і будівництво 134 брендіваних партійних офісів... Думаю, що вона ще забула розповісти про газетьонки з написом «Слуга народу», а знизу – «Зеленський», які роздавали біля метро. Ще одна наглядна агітація. Якщо вона вважає, що це велике досягнення партії, то мені соромно, думаю, як і вам, дивлячись в очі багатьом в цьому залі, відверто.

Давайте працювати на державу, а не займатися нісенітницями так, як це роблять окремі колеги, яким до рук потрапила партія. Вони живуть для себе і для свого комфортного життя в 134 офісах.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, завершальний виступ – Піпа.

Друзі, у цьому азарті ми забули, що це друге читання законопроекту, за трибуною має стояти доповідач, а виступи повинні бути з місця, давайте більше не плутати. Але вже щодо цього законопроекту так сталося.

Народна депутатка Піпа, і потім голосуємо. І я ще дам 1 хвилину Юлії Миколаївні для відповіді на всі питання. Будь ласка.

ППА Н.Р., секретар Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій (одномандатний виборчий округ № 115, Львівська область, політична партія «Голос»). Упевнена, сьогодні зал підтримає цей законопроект. Насправді дуже шкода, що в нас є потреба в ньому, що багато людей вважають:

наука – це те, що купується і продається. Це призводить до того, що ми експортуємо сировину, а не технології.

Дуже прошу зал підтримати цей законопроект і зосередитися на підтримці науки, яка стає прикладною, бо тільки наука здійснює нові розробки в обороні, тільки наука може змінити структуру нашого експорту і тільки у співпраці науки та економіки ми зможемо бачити ту сильну заможну державу, яку хочемо.

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Героям слава!

Будь ласка, Юліє Миколаївно, дайте відповіді на всі питання, які були, виступ до 2 хвилин. Секунду.

Прошу народних депутатів займати свої місця, після виступу Юлії Миколаївни ми будемо голосувати цей законопроект.

ГРИШИНА Ю.М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги! Шановні українці! Сьогодні дуже визначальний день. Без доброчесності не може бути якісної освіти. Без доброчесності не може бути якості наукових досліджень. Я хочу подякувати школярам, студентам, науковцям, викладачам, учителям, усім тим, хто визначає доброчесність основою своєї освітньої діяльності і своєї наукової діяльності. За цим законопроектом – п'ять років роботи величезної кількості людей. Дякую своєму рідному комітету, колегам, які допомагали працювати над цим законопроектом, секретаріату, величезній робочій групі, експертам, науковцям, які підтримували нас у цій непростій роботі.

Колеги, хочу звернутися до кожного з вас: підтримайте, будь ласка, цей законопроект. Це великий базовий законопроект, яким визначаються основні принципи доброчесності, основні правила, дається можливість підвищувати якість наукових досліджень, якість освітньої діяльності. Він дуже важливий, тому, колеги, прошу підтримати.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу народних депутатів зайняти свої місця та підготуватися до голосування.

Шановні колеги, ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про академічну доброчесність» ([№ 10392](#)) у другому читанні та в цілому з необхідними техніко-юридичними правками. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 260.

Рішення прийнято.

Закон прийнято.

Вітаю, колеги!

Шановні колеги, далі у нас будуть закони, але надійшла заява від фракцій і груп щодо оголошення перерви, яку вони готові замінити на виступ.

Рудик Сергій Ярославович. Будь ласка.

РУДИК С.Я., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики (одномандатний виборчий округ № 198, Черкаська область, самовисуванець). Шановні народні депутати! Дякую всім, хто щойно підтримав два дуже важливих законопроекти. Сподіваюся, що ви добудете до кінця сьогоднішнього пленарного засідання і ми зможемо проголосувати весь порядок денний, зокрема законопроект, який я лобіюю вже багато років. Такий закон у разі прийняття має повернути учасникам бойових дій і родинам загиблих право на землю, яке ми й уряд забрали в них на початку широкомасштабного вторгнення.

Я займаюся цим питанням більше 11 років. Ще у травні 2014 року як голова Державного агентства земельних ресурсів я видав наказ у рамках безкоштовної приватизації землі, на яку теоретично має право кожен українець, надавати пріоритет тим, хто готовий проливати кров за цю державу, захисникам. До 2022 року правом на безкоштовну приватизацію землі скористалися понад 300 тисяч наших воїнів і членів їхніх родин, але з початком повномасштабного вторгнення держава заблокувала всі реєстри і вирішила, що продовження приватизації землі учасниками бойових дій і членами їхніх родин – це якась неправильна історія, що вона таким чином порушить безпеку, і багато інших всяких «умних» слів.

Два роки тому на засіданні Комітету з питань аграрної та земельної політики ми підтримали законопроект, який стоїть у порядку денному на сьогодні. Вдумайтеся, два роки в нас не доходили руки, щоб повернути воїнам право на 2 гектари землі, і сьогодні завдяки нашій депутатській групі (дякую Тарасу Батенку за наполегливість) законопроект з'явився в порядку денному, але стоїть передостаннім. Знаєте, що таке передостанній законопроект у четвер? Це 99 відсотків, що він не набере 226 голосів через те, що хтось з колег вирішить, що пора вже йти додому, бо перепрацювався.

Товариство, не хочу вас совістити, прошу по-людськи, давайте підніmemo цей законопроект у порядку денному на сьогодні з передостаннього до першого з-поміж тих, які присвячені військовослужбовцям. Давайте продемонструємо всім воїнам, які не можуть зараз воювати за свою землю в прямому сенсі – за 2 гектари, бо воюють за всю Україну, і повернемо їм це право.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, є пропозиція Сергія Ярославовича, яку ви почули, змінити черговість розгляду питань порядку денного і поставити законопроект [№ 10027](#) перед законопроектом [№ 13693](#). Ви зрозуміли, тобто не

зараз, ми пройдемо ті проекти, які голосуватимуться без обговорення, а далі поставимо його перед законопроектом № 13693.

Ставлю на голосування цю пропозицію. Прошу голосувати.

«За» – 243.

Рішення прийнято.

Шановні колеги, далі – проект Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо державної підтримки кінематографії в Україні» ([№ 6194](#)).

Ми говорили, що будемо голосувати проект без обговорення, тому відразу поставлю його на голосування. Шановні колеги, будь ласка, підготуйтеся.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо державної підтримки кінематографії в Україні» (№ 6194) у другому читанні та в цілому з необхідними техніко-юридичними правками. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 250.

Рішення прийнято.

Закон прийнято.

Наступний законопроект ми теж домовилися голосувати без обговорення. Це проект Закону «Про наставництво» ([№ 13200](#)).

Я відразу ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про наставництво» (№ 13200) у другому читанні та в цілому з необхідними техніко-юридичними правками. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 259.

Рішення прийнято.

Закон прийнято.

Наступний проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю» щодо формування комплексної державної підтримки та підвищення соціальних гарантій для сімей з особами з інвалідністю» ([№ 14191](#)).

Ставлю на голосування пропозицію про включення цього законопроекту до порядку денного сесії. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 266.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про розгляд цього питання за скороченою процедурою. Прошу голосувати.

«За» – 205.

Рішення прийнято.

Слово надається Гетманцеву як автору законопроекту. Після нього виступить Циба від комітету. Будь ласка.

ГЕТМАНЦЕВ Д.О. Шановні друзі, про що цей законопроект? Він про 160 тисяч сімей, в яких є діти з інвалідністю. На сьогодні їх становище абсолютно незадовільне. Це переважно самотні жінки, які змушені одночасно працювати й утримувати дитину, з якою треба постійно бути поряд. Відсутністю підтримки з боку держави ми фактично поставили ці сім'ї на край зубожіння.

Ми пропонуємо забезпечити таким сім'ям гідне життя. Ми пропонуємо забезпечити таким дітям і послугу раннього втручання, і супроводження навчання в дитячих садках, школах або вдома в разі потреби, і надання можливості батькам для відпочинку за рахунок держави. Словосполучення «за рахунок держави» дуже важливе, бо сьогодні за це сплачують органи місцевого самоврядування. Начебто сплачують, тобто ми вдаємо, що вони сплачують, і вдаємо, що така послуга отримується. Насправді органи місцевого самоврядування, які мають гроші, витрачають їх, а органи місцевого самоврядування, які грошей не мають, узагалі не надають цим сім'ї будь-якої допомоги.

Ми пропонуємо також збільшити допомогу на утримання зазначених дітей і забезпечити наявність асистента за рахунок держави, виплачуючи батькам відповідну ставку. Ми хочемо зробити діджиталізацію послуг таким чином, щоб батьки не стояли у чергах за отриманням довідок. Це абсолютно інший підхід до цих сімей і це реально їх порятунком.

Прошу підтримати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Циба Тетяна Вікторівна від комітету. Будь ласка.

ЦИБА Т.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги! Дуже прошу вас підтримати цей важливий законопроект, який має на меті створення системи підтримки сімей, де є діти з інвалідністю. Він не лише про збільшення виплат таким сім'ям, а й про те, що має розроблятися й система надання послуг. Фактично це розвиток послуг раннього втручання для сімей, які цього потребують. У законопроекті також передбачається закріпити права дітей з інвалідністю на забезпечення медичними виробами за державною програмою, розмежування виплати допомоги й оплати за надання доглядових послуг під час перебування чи проживання у відповідних інституційних закладах. Тобто тут дуже багато корисних речей.

Безумовно, частина міністерств підтримала законопроект, частина надала свої зауваження. Ми розглядали його в комітеті і також розуміємо, що він потребує доопрацювання саме щодо системного підходу до підтримки сімей, які мають дітей з інвалідністю. Тому я дуже прошу вас підтримати законопроект за основу з урахуванням пропозицій і поправок, внесених відповідно до частини першої статті 116 з тим, щоб ми могли його доопрацювати. Це дуже важливо.

Підтримайте, будь ласка.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, запрошую фракції і групи записатися на виступи для обговорення цього проекту закону: два – за, два – проти.

Мазурашу Георгій Георгійович, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

МАЗУРАШУ Г.Г., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань молоді і спорту (одномандатний виборчий округ № 203, Чернівецька область, політична партія «Слуга народу»). Фракція «Слуга народу». Дуже важлива ініціатива, яку особисто я, звісно, підтримую. Сподіваюся, що вона матиме масову підтримку в залі. Пропоную, щоб ми розширювали такий підхід у нашій країні, тому що нам важливо, особливо тепер, у такий важкий для нашої країни час, демонструвати всіма можливими засобами, що ми єдина держава, де базові соціальні послуги і гарантії є однаковими по всій країні, а не залежать від спроможності місцевих громад, більшість з яких, м'яко кажучи, не дуже спроможні, від настроїв керівників, місцевих депутатів. Цього не має бути. У нас поки що зберігається такий дисбаланс, наприклад, у частині садочків. У нашому окрузі в багатьох населених пунктах вони просто відсутні, тому що немає коштів на них.

Нам треба ці гарантії від держави перетворювати на цільові кошти не тоді, коли приїжджають до Києва і щось рішають, а якомога більше переходити до формених підходів. До речі, у рідній сфері фізичної культури і спорту я пропоную змінити принцип підтримки від держави на формений підхід, коли держава замовляє успішну роботу з оздоровлення і позитивного виховання молодого покоління та підготовки спортсменів високого класу.

Такий підхід треба застосовувати всюди, де можливо. Звісно, що особливо в соціальній сфері, де дуже важливо підтримати громадян, які сьогодні просто перебувають на межі виживання. Цю ініціативу я прошу підтримати.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Федина Софія Романівна, фракція «Європейська солідарність». Будь ласка.

ФЕДИНА С.Р. Прошу передати слово моїй колезі Ірині Никорак.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ірина Петрівна Никорак. Будь ласка.

НИКОРАК І.П., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Фракція «Європейська солідарність». Шановний пане Голово, шановні колеги! Проект закону порушує надзвичайно чутливу і водночас дуже болючу тему. За сухими формулюваннями статей щоденна боротьба тисяч родин, батьків, які цілодобово доглядають за дитиною з інвалідністю, сімей, які змушені обирати між роботою і доглядом, людей, які залишаються сам на сам із системою, що часто не бачить у них особистостей, а лише отримувачів допомоги. Саме тому держава не має морального права обмежуватися фрагментарними рішеннями або деклараціями. Підтримка має бути комплексною, передбачуваною і довготривалою, так, як це працює в європейських країнах, до спільноти яких ми свідомо прагнемо.

Ми позитивно оцінюємо ідею цього законопроекту, а саме перехід від розрізнених виплат до системи державної політики, яка врахує не лише гроші, а й догляд, послуги, реабілітацію, інклюзію та підтримку родини як єдиного цілого. Це правильний напрям. Саме тому фракція «Європейська солідарність» підтримує концепцію, логіку та філософію, яка закладається в даний законопроект.

Водночас ми зобов'язані говорити чесно: законопроект далекий від ідеалу і потребує доопрацювання. У нинішній редакції від не дає вичерпних відповідей на ключові питання, чи буде ця підтримка реально фінансово забезпеченою, а не номінальною, чи будуть послуги доступні не лише на папері, а й у кожній громаді, особливо в сільській місцевості, чи будуть люди з інвалідністю сприйматися як суб'єкти прав, а не об'єкти опіки і багато іншого. Для нас принципово, щоб підтримка сімей, особливо в яких виховуються діти з інвалідністю, не зводилася до...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слово надається Абдулліну Олександр Рафкатовичу. Будь ласка.

АБДУЛЛІН О.Р., секретар Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Прошу передати слово Михайлу Михайловичу Цимбалюку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Михайло Михайлович Цимбалюк. Будь ласка.

ЦИМБАЛЮК М.М. Фракція «Батьківщина». Насамперед дякую колезі Абдулліну за передане слово.

Щодо законопроекту. Знову велика вдячність основному автору Данилу Гетманцеву за цю ідею. Фракція «Батьківщина» пропонувала її ще декілька років тому, але те, що автор взяв на себе сміливість виписати такий

законопроект, до якого долучилася і голова Комітету з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів, це справді прорив. Я авторитетно заявляю: це революційний законопроект у сфері захисту родин, які мають дітей з інвалідністю. Це дуже тяжка ноша, коли родина все життя приділяє увагу такій дитині.

У законопроекті передбачена важлива норма: ми прив'язуємо соціальну допомогу не до мінімального прожиткового рівня, а до мінімальної зарплати, і розмір допомоги щонайменше буде як мінімальна зарплата. Це серйозний крок до його збільшення в декілька разів.

Законопроектом пропонується змінити модель надання допомоги. Держава забере на себе всю відповідальність територіальних громад, адже, як правильно сказав основний автор, одна громада має кошти і допомагає, а інша – немає грошей.

Наступне. Тут передбачена не лише допомога грошми (до речі, людина може навіть вибирати, чи готівкою, чи на картку), а система допомоги для лікування, догляду, і є шанс, що дитина вилікується. Це надзвичайно важливо.

Шановні колеги, голосуємо за і доопрацюємо до другого читання. Це такі закони, які потрібні людям.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Павленко Юрій Олексійович, група «Платформа за життя та мир». Будь ласка.

Ще виступить представник фракції «Голос», далі – Арешонков, і перейдемо до голосування.

ПАВЛЕНКО Ю.О., член Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Шановні колеги! Ідея законопроекту правильна, він важливий і необхідний, тим більше зараз, у часи випробувань, коли кількість дітей з інвалідністю щодня зростає. Разом з тим окремі статті законопроекту виписані досить проблематично – від термінології, що застосовується, до запропонованих порядків виплати тих чи інших видів допомоги таким дітям та особам.

Зазначу декілька прикладів із законопроекту. Запропонований порядок сплати вартості соціальних послуг, що надають інтернатні заклади дітям з інвалідністю, суперечить усім іншим нормативним актам, що розробляються сьогодні в Україні в царині реформування інтернатного утримання дітей з інвалідністю. Концептуально суперечить і не є врегульованою норма про соціальні послуги, на які робиться посилання в даному законопроекті. Так само проблемно виписані норми про соціальний супровід під час інклюзивного навчання дитини з інвалідністю, бо не можуть бути реалізованими. Те саме стосується і норми про тимчасовий відпочинок для батьків дітей з інвалідністю. Ідея правильна, важлива, необхідна, але з проекту закону залишається лише ідея, а не механізм реалізації.

Для того щоб закон, проект якого ми розглядаємо, дійсно, запрацював, поліпшив соціальний захист осіб та дітей з інвалідністю, він потребує суттєвого доопрацювання. Тому ми підтримуємо його в першому читанні і готові з авторами долучитися до його удосконалення.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Далі виступлять Арешонков, Піпа і Констанкевич.

Будь ласка, Володимире Юрійовичу.

АРЕШОНКОВ В.Ю., член Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (одномандатний виборчий округ № 64, Житомирська область, самовисуванець). Дякую. Шановна президіє, шановні колеги! У виступах усіх попередніх депутатів уже звучало, що законопроект надзвичайно важливий, має соціальне спрямування. Хочу нагадати, нещодавно ми прийняли Закон «Про Державний бюджет України на 2026 рік». Нас критикували, що не враховані багато моментів, пов'язаних з соціальним захистом громадян тих чи інших категорій, зокрема дітей, дітей з інвалідністю з дитинства. Тому даний законопроект спрямований саме на врегулювання цих питань. Але я хочу наголосити, що він важливий, системний, комплексний, тому що в ньому пропонується цілий ряд нових норм, скажімо, право на комплексну державну підтримку, право на послугу раннього втручання тощо, тобто...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Піпа. Будь ласка.

Після цього – Констанкевич, і будемо голосувати.

ПІПА Н.Р. Сподіваюся, ми нарешті побачимо реальні зміни в цій сфері, коли зрозуміємо, звідки на це будуть кошти і ця процедура, справді, не залишиться законопроектом, а буде втіленою політикою. Як людина, яка працювала тривалий час у центрі «Джерело» для дітей з особливими потребами, я дуже добре розумію, як впливає на сім'ю народження дитини з інвалідністю, яка потребує уваги й опіки. Послуга раннього втручання теж була запроваджена значною мірою центром «Джерело». Це шанс не лише на майбутнє дітей, а й на збереження стосунків між батьками – мамою і татом. Тому насправді ми будемо долучатися не лише до того, щоб це було номінально, а щоб це було втіленою політикою і люди, які мають дітей з інвалідністю, діти з інвалідністю відчували, що вони потрібні державі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Завершальний виступ – Ірина Мирославівна Констанкевич, і будемо голосувати.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М., перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики

(одномандатний виборчий округ № 23, Волинська область, самовисуванець). Шановні колеги! Справді, треба подякувати авторам законопроекту за таку ініціативу, адже вона тривалий час вирує в суспільстві і її потрібно врегульовувати. Тому депутатська група «Партія «За майбутнє», безперечно, підтримує законопроект, але ми наголошуємо, що його треба істотно доопрацювати до другого читання з огляду на те, що ми хочемо, щоб норми такого закону працювали, щоб він не був декларацією, не забезпеченою коштами, а щоб це були реальні гроші і реальні можливості для дітей з інвалідністю.

Для цього я прошу до складу робочої групи, яка працюватиме над підготовкою законопроекту до другого читання, залучили ширше коло фахівців, особливо громадські організації, які опікуються дітьми з особливими потребами, батьківські організації, і тоді такий закон, справді, може набрати сили, ваги і фінансового забезпечення.

Ще раз дякую усім, хто підтримує...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, ми обговорили цей законопроект повністю, тому дуже прошу вас зайняти свої місця і підтримати його голосуванням.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю» щодо формування комплексної державної підтримки та підвищення соціальних гарантій для сімей з особами з інвалідністю» ([№ 14191](#)) за основу з урахуванням пропозицій комітету та доопрацюванням положень відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 274.

Рішення прийнято.

Шановні колеги, надійшла заява від двох фракцій з проханням оголосити перерву, яку вони готові замінити на виступ. Після цього – виступи з процедури, і перейдемо до законопроекту Сергія Ярославовича.

Максим Ткаченко. Будь ласка.

ТКАЧЕНКО М.М. Шановні колеги, дякуємо ще раз за можливість виступити. Хочу сказати, що на початку повномасштабної війни ми з колегами зареєстрували міжфракційне депутатське об'єднання «ВПО України». Дякую всім колегам з різних депутатських фракцій та груп, не лише представникам монобільшості, за всю роботу, яку ми здійснюємо разом як міжфракційне депутатське об'єднання. На жаль, нам дуже мало дякують, впевнений, що ми вже звикли до цього, але все-таки хочу подякувати.

Шановні колеги, я звертаюся до всіх колег у залі і хочу подякувати за роботу Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань захисту майнових та немайнових прав внутрішньо переміщених та інших осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, яку ми зареєстрували як міжфракційне депутатське об'єднання «ВПО України». Робота комісії, що тривала два роки, закінчилася. Ми напрацювали багато різних законопроектів, прийняли багато законів, але, на жаль, уряд дуже мало з цього виконує.

Я знову хочу подякувати колегам не лише з МФО «ВПО України», а й пані Гриб, пану Вельможному, пану Юрченку, пану Величковичу, пані Світличній, пану Волинцю, усім колегам з інших депутатських фракцій та груп, яких тема ВПО об'єднала на ці два роки.

Шановні колеги, запрошую вас до нової тимчасової тепер уже слідчої комісії, яку ми плануємо зареєструвати в січні. Головою цієї комісії буде Сергій Козир, переселенець з міста Донецька з 2014 року. Ми будемо моніторити і дивитися, куди витрачаються державні кошти, кошти обласних бюджетів, міських бюджетів, спрямовані на підтримку переселенців по всій країні. Запрошуємо представників усіх фракцій та груп доєднатися вже в новому році до нової тимчасової слідчої комісії щодо аудиту коштів, які впродовж усіх цих років витрачалися на внутрішньо переміщених осіб.

Як міжфракційне депутатське об'єднання ми започаткували в цьому році проведення в Україні великих заходів. Найближчий захід – зустріч, діалог влади з внутрішньо переміщеними особами відбудеться в місті Тернополі в понеділок 22 грудня. Запрошуємо колег з Тернопільщини доєднатися. Ми будемо дуже раді всіх вас бачити.

Колеги, ще раз дякую за підтримку людей з тимчасово окупованих територій та зони активних бойових дій.

Дякую. Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Героям слава! Дякую вам, Максиме.

Шановні колеги, ми проголосували і зараз перейдемо до розгляду... (Шум у залі). Можна, ми розглянемо... З процедури?

Кожем'якін. Будь ласка. Але тільки з процедури.

КОЖЕМ'ЯКІН А.А., голова Комітету Верховної Ради України з питань молоді і спорту (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Дякую, шановний Руслане Олексійовичу. Перед розглядом наступного законопроекту, щодо якого говорив Сергій Ярославович, у контексті й фарватері щойно проголосованого проекту щодо допомоги людям з інвалідністю хочу попросити колег змінити черговість розгляду питань порядку денного, розглянути і прийняти проект Постанови «Про Звернення Верховної Ради України до глав держав, парламентів і урядів демократичних держав світу, Міжнародного паралімпійського комітету

щодо заборони участі спортсменів російської федерації та республіки білорусь у міжнародних спортивних змаганнях». Через півтори години в Цюріху відбудеться засідання Міжнародного паралімпійського комітету, і президент Національного комітету спорту інвалідів України пан Сушкевич, якщо в нього буде така підтримка, оголосить це звернення.

Дякую (*Оплески*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я пропоную після того, як виступить Сергій Ярославович, поставити на голосування вашу пропозицію. Але чи можу я попросити колег проголосувати це без обговорення? Можу, але спочатку ми проголосували за пропозицію Сергія Ярославовича.

Перед цим нам треба провести ще декілька процедурних голосувань.

Володіна – з процедури. Будь ласка.

ВОЛОДІНА Д.А., *голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»).* Добрий день, шановні колеги! У порядку денному на сьогодні є надзвичайно важливий законопроект щодо підтримки родин військових, надання права на відпустку звільненим з полону військовослужбовцям. Я дуже прошу змінити черговість розгляду питань порядку денного і підняти його вище, щоб ми не втратили потенціал і підтримали цей надважливий законопроект.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Який номер законопроекту?

ВОЛОДІНА Д.А. Проект [№ 14092](#).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так він стоїть через два питання.

ВОЛОДІНА Д.А. Можемо втратити потенціал, Руслане Олексійовичу. Ви знаєте, як у нас буває по четвергах. Будь ласка, давайте підніmemo законопроект трохи вище в порядку денному, бо люди, які сьогодні стоять під Радою, дуже чекають на його прийняття.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре, але я можу його максимально підняти після питання, яке ми зараз будемо слухати, на один законопроект.

Шановні колеги, ставлю на голосування пропозицію народної депутатки Володіної, яка пропонує змінити черговість розгляду питань порядку денного,

і після проекту закону та проекту постанови, який ми прийнемо без обговорення, розглянути законопроект № 14092 з обговоренням. Прошу голосувати.

«За» – 231.

Рішення прийнято (*Шум у залі*).

Шановні колеги, давайте ми розглянемо цей законопроект, все одно раніше нього не буде, зеленіше не буде. Друзі, давайте пройдемо цей проект, тому що дуже багато з процедури.

Шановні колеги, на ваш розгляд пропонується проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення реалізації права учасників бойових дій та сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України при відведенні їм земельних ділянок за рахунок земель державної і комунальної власності» ([№ 10027](#)).

Ставлю на голосування пропозицію про розгляд цього законопроекту за скороченою процедурою. Прошу голосувати.

«За» – 213.

Рішення прийнято.

Сергій Ярославович Рудик – і від авторів, і від комітету, до 4 хвилин. Будь ласка.

РУДИК С.Я. Шановні колеги, я не займу всі 4 хвилини, оскільки вже сказав у попередньому виступі, про що цей законопроект. Ми маємо повернути право тим, хто проливає кров за нашу Батьківщину, на те, щоб вони володіли українською землею, а ніхто інший.

Проблема полягає в тому, що з часу запровадження цієї ініціативи в нашій державі минуло більше 11 років, бо так звана АТО почалася в 2014 році. На той момент державної землі було ще 9 мільйонів гектарів, а зараз її зовсім мало, але вона ще є і використовується державними і комунальними підприємствами, які ми час від часу різними своїми рішеннями намагаємося віддати на приватизацію. Коли ця приватизація відбувається, чомусь виграють всі хто завгодно, крім тих, хто, на мою думку і, переконаний, на вашу думку, принаймні дуже на це сподіваюся, має на це право – учасники бойових дій і члени родин загиблих.

Суть законопроекту полягає в тому, що під час приватизації державної і комунальної землі треба передбачити, що 20 відсотків цієї землі має йти виключно для захисників і членів їхніх родин, і повернути це право, яке ми в них несправедливо забрали на початку широкомасштабного вторгнення орків.

Комітет з питань аграрної та земельної політики розглянув цей законопроект ще 10 січня 2024 року, буквально за два-три тижні мине два роки, і ухвалив рішення рекомендувати Верховній Раді України прийняти його за основу з доопрацюванням положень відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України.

Колеги, дуже прошу підтримати це рішення і дати можливість тим, хто насамперед заслуговує на це, мати у своєму законному володінні маленькі наділи землі. Тому що лише ті, ще раз повторюю, хто захищає цю землю, мають право на її використання і передачу у власність своїм дітям.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Сергію Ярославовичу.

Прошу фракції і групи записатися на виступи для обговорення цього проекту закону: два – за, два – проти.

Веніславський Федір Володимирович. Будь ласка.

ВЕНІСЛАВСЬКИЙ Ф.В. Пане Голово, прошу передати слово народному депутату Лабі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Лаба Михайло Михайлович. Будь ласка.

ЛАБА М.М., член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 70, Закарпатська область, політична партія «Слуга народу»). Шановні друзі! Думаю, ми точно підтримаємо даний законопроект і Сергія Рудика у цьому питанні, адже всі розуміємо, що сьогодні наші захисники і захисниці віддають честь державі, інколи життя, і це дуже сумно. Думаю, у кожній громаді в Україні знайдуться земельні ділянки для своїх захисників. Я знаю, що органи місцевого самоврядування розробляли і розробляють плани та стратегії розвитку, в основу яких мають бути закладені запаси земельних ресурсів саме для наших військових, для захисників. Депутати всіх рівнів, фракції і групи, представлені в парламенті України, працюють, щоб не було зловживань. На це потрібно звернути увагу.

Ми хочемо, щоб наші захисники не мали з цим питанням проблем на місцях. Думаю, кожний народний депутат візьме під особистий контроль забезпечення земельними ресурсами саме наших військових, їхні родини, родини загиблих, тому даний законопроект ми підтримуватимемо.

За українську землю борються громадяни України, наші захисники, герої і героїні.

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Федина Софія Романівна. Будь ласка.

ФЕДИНА С.Р. Прошу передати слово моїй колезі Ірині Фріз.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ірина Василівна Фріз. Будь ласка.

ФРІЗ І.В., член Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки (загальнодержавний багатомандатний виборчий

округ, політична партія «Європейська солідарність»). Шановні колеги! Фракція «Європейська солідарність» підтримуватиме зазначений законопроект. Від імені своїх колег по фракції хочу висловити подяку Сергію Рудику за дану ініціативу, а також за наполегливість і відстоювання включення її до порядку денного. Я впевнена, що кожен з нас декларативно не раз чув, що наші воїни та члени їхніх родин мають першочергове право на забезпечення землею. Однак усе це, на жаль, дуже часто залишається лише пустою декларацією попри те, що в нас є стаття 17 Конституції. Разом з тим ми часто стикаємося з порушенням цього права або із забезпеченням його за залишковим принципом.

У цьому законопроекті пропонується конкретний механізм, що передбачатиме першочергове забезпечення саме наших військовослужбовців, тому закликаємо підтримати зазначену ініціативу. Ми голосуватимемо за прийняття законопроекту за основу в першому читанні. Під час підготовки до другого читання будемо включатися, щоб доопрацювати і поставити необхідні запобіжники, щоб вкотре красивий законопроект не перетворився на лазівки для ділків, і тоді вже в цілому будемо говорити по суті.

Хочу також сказати, що попри цей законопроект і попри забезпечення наших воїнів землею ми маємо пам'ятати, що наші захисники вже сьогодні потребують збільшення грошового забезпечення і саме байдужість залу до цієї ключової проблеми може створити ризики для нашої обороноздатності. Ми не можемо виїжджати виключно на їх моральній стійкості і маємо зробити все, щоб наші воїни отримували гідну заробітну плату вже з 2026 року. Фракція «Європейська солідарність» закликає переглянути бюджет і збільшити грошове забезпечення наших воїнів з 2026 року.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Цимбалюк Михайло Михайлович, фракція «Батьківщина». Будь ласка.

ЦИМБАЛЮК М.М. Фракція «Батьківщина». Шановний пане Голово, президіє, колеги! Насамперед я хочу подякувати Сергію Рудику за його ініціативу і настирливість, а лідерам фракцій та груп, президії за те, що цей законопроект нарешті є в порядку денному. Він, справді, не розглядався декілька років. Це питання стосується всіх нас, бо це святий обов'язок – виділити людям, які захищають землю України, по 2 гектари землі, щоб вони були там справжніми господарями. Це вшанування пам'яті тих, які загинули за Україну, щоб їхнім родинам у спадщину залишилися ці 2 гектари.

Справді, велике питання, де брати цю землю і чи всі територіальні громади зможуть забезпечити її виділення. Погоджуюся з колегами, що до другого читання треба передбачити ряд важелів для уникнення або мінімізації корупційної складової. Однак у нас є державні землі, і потрібно перевірити, як вони використовуються. Саме з цього ресурсу можна виділяти цим родинам земельні ділянки. У нас неефективно використовуються деякі комунальні землі.

Це також треба переглянути, але, ще раз наголошую, дуже важливо, щоб це право було реалізоване, а не залишилося декларативним у законопроектах.

Впевнений, до другого читання ми доопрацюємо і спільними зусиллями удосконалимо цей законопроект. Потрібно залучити до роботи над ним Всеукраїнську асоціацію об'єднаних територіальних громад і разом ухвалити правильне рішення до другого читання.

Голосуймо за!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Арешонков Володимир Юрійович, група «Довіра».
Будь ласка,

Шановні колеги, після цього голосуватимемо.

АРЕШОНКОВ В.Ю. Шановна президіє, шановні колеги, безперечно, депутатська група «Довіра» підтримуватиме даний законопроект, тому що в ньому йдеться про один з важливих аспектів стосовно ветеранів війни, осіб, які мають статус учасника бойових дій, сімей загиблих захисників і захисниць. Увага держави до цих людей надзвичайно важлива.

З огляду на це я хотів би звернути увагу, що ми не знаємо, яким буде 2026 рік. Країна-агресор робить наголос, що наступний рік буде роком війни для неї. Яким він буде для нас: роком війни чи завершення бойових дій? Наша країна разом з міжнародними партнерами зараз працює над цим, і ми всі, безперечно, прагнемо якомога швидше завершити цю війну. Однак ми прекрасно розуміємо весь комплекс проблем і те, що державна політика після війни, протягом наступних етапів життя країни, буде пов'язана з підтримкою ветеранів, тих, хто воював, родин тих, хто віддав своє життя. Ця державна стратегія зараз формується, окремі її елементи вже є, але я хотів би звернути увагу, що даний законопроект, пов'язаний з конкретними матеріальними дуже важливими речами, є тією цеглиною, яка надзвичайно потрібна. Тому голосуймо в першому читанні і працюймо...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ще виступить Юрій Олексійович Павленко, 1 хвилина.

ПАВЛЕНКО Ю.О. Шановні колеги, ми підтримуємо даний законопроект і вважаємо, що соціальний захист і підтримка кожного захисника і захисниці є нашим обов'язком, обов'язком усієї держави і всієї нації. Право на безоплатне отримання земельної ділянки учасниками бойових дій або сім'ями тих, хто віддав своє життя в боротьбі за українську незалежність, це лише один з елементів комплексної політики держави щодо соціального захисту і підтримки наших захисників. Тож ми голосуватимемо за законопроект у першому читанні і готові максимально долучитися до його доопрацювання, щоб до другого читання він став результативним і дієвим, щоб кожен у нашій країні безумовно виконував такий закон стосовно наших захисників.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, ми завершили обговорення цього законопроекту. Переходимо до прийняття рішення. Прошу народних депутатів підготуватися до голосування.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення реалізації права учасників бойових дій та сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України при відведенні їм земельних ділянок за рахунок земель державної і комунальної власності» ([№ 10027](#)) за основу з доопрацюванням положень відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України.

Готові голосувати? Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 269.

Рішення прийнято.

Шановні колеги, ми домовилися, що зараз без обговорення проголосуємо проект Постанови «Про Звернення Верховної Ради України до глав держав, парламентів і урядів демократичних держав світу, Міжнародного паралімпійського комітету щодо заборони участі спортсменів російської федерації та республіки білорусь у міжнародних спортивних змаганнях» ([№ 14204](#)).

Я також прошу, щоб зараз довго не говорити, відразу після цього проекту підняти в порядку денному проект Постанови «Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2026-2027 роках» ([№ 14203](#)) і без обговорення проголосувати за нього. Не буде заперечень?

Ставлю на голосування цю ініціативу. Прошу народних депутатів підтримати. Тоді відразу почергово проголосуємо за ці два проекти постанов. Прошу голосувати.

«За» – 258.

Рішення прийнято.

Переходимо до прийняття рішення.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Постанови «Про Звернення Верховної Ради України до глав держав, парламентів і урядів демократичних держав світу, Міжнародного паралімпійського комітету щодо заборони участі спортсменів російської федерації та республіки білорусь у міжнародних спортивних змаганнях» ([№ 14204](#)) у цілому з необхідними техніко-юридичними правками. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 266.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про включення до порядку денного сесії проекту Постанови «Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2026-2027 роках» (№ 14203). Прошу голосувати.

«За» – 244.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Постанови «Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2026-2027 роках» (№ 14203) у цілому з урахуванням пропозицій, викладених у висновку головного комітету, та з необхідними техніко-юридичними правками. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 236.

Рішення прийнято.

Вітаю, колеги.

Данило Олександрович Гетманцев – з процедури. Будь ласка.

Все рівно це буде не раніше, ніж ми розглянемо законопроект Володіної. Ми пообіцяли і проголосували.

ГЕТМАНЦЕВ Д.О. Шановні друзі, у порядку денному на сьогодні стоїть маленький, але дуже важливий для бізнесу законопроект стосовно дерегуляції, щодо відміни так званих актів виконаних робіт, згідно з яким бізнес домовлятиметься між собою, що оплата може здійснюватися на підставі інвойсу. Ми з представниками бізнесу працювали над ним декілька років, і врешті розглядаємо проект у другому читанні. Я дуже прошу змінити черговість розгляду питань порядку денного і після проекту Володіної розглянути цей законопроект. Ми домовилися з усіма фракціями.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, ніхто не пропонуватиме поставити на голосування поправки до законопроекту [№ 14023](#)? Ніхто.

Якщо ніхто не наполягатиме на голосуванні поправок, можемо ми зараз змінити черговість розгляду питань порядку денного і відразу прийняти законопроект?

Отже, шановні колеги, спочатку я поставлю на голосування пропозицію про зміну черговості розгляду питань порядку денного, потім відразу приймемо рішення щодо законопроекту і перейдемо до проекту Володіної.

Шановні колеги, першою я ставлю на голосування пропозицію про зміну черговості розгляду питань порядку денного і перехід зараз до проекту Закону «Про внесення зміни до статті 9 Закону України «Про бухгалтерський облік

та фінансову звітність в Україні» щодо спрощення оформлення первинних документів з надання послуг» (№ 14023). Прошу голосувати.

«За» – 216.

Рішення не прийнято.

Не всі так думають. Ну, воля залу – *vox populi*.

Шановні колеги, таким нехитрим способом ми переходимо до законопроекту пані Володіної. Це проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» щодо реалізації права на відпустку звільненим з полону військовослужбовцям» ([№ 14092](#)).

Ставлю на голосування пропозицію про включення цього проекту закону до порядку денного сесії. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 250.

Рішення прийнято.

Покажіть по фракціях і групах.

Ставлю на голосування пропозицію про розгляд цього законопроекту за скороченою процедурою. Прошу голосувати.

«За» – 208.

Рішення прийнято.

Шановні колеги, можемо проголосувати без обговорення? (*Шум у залі*). Подивіться, ваші махають, що можемо. Артуре Володимировичу, будь ласка.

Гаразд. Я надаю слово народній депутатці Пуртовій Анні Анатоліївні для представлення цього проекту закону.

ПУРТОВА А.А., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 221, м. Київ, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги! Сьогодні ми говоримо про людську гідність, про справедливість, про нашу відповідальність перед тими, хто пройшов пекло заради України. Військовослужбовці, які повертаються з полону, були не у відпустці і не на ротації, а в нелюдських умовах, зазнаючи тортур, приниження, постійної загрози життю. Вони повертаються з фізичними і психологічними травмами, з серйозними, часто хронічними проблемами зі здоров'ям, потребують тривалого лікування, реабілітації та професійної медичної допомоги.

На жаль, чинне законодавство ставить таких людей перед вибором, який неможливо назвати справедливим: або залишатися на службі й отримати гарантовану законом додаткову відпустку, або звільнитися і втратити це право. Інакше кажучи, втрачаєш статус – втрачаєш підтримку. Це не справедливо. Тому право на 90 днів додаткової відпустки після полону не повинно залежати від того, прийняв ти рішення про проходження служби, чи ні, це не про привілеї.

Це право не може залежати від того, чи готова людина відразу після полону прийняти рішення, продовжить вона службу чи ні.

Як показує практика, більшість військових після полону, відбувши 90 днів відпустки, приймають позитивне рішення і продовжують службу, але якщо ставити таку умову відразу після звільнення з полону, рішення буде негативним. Після полону військовий має нарешті отримати контроль над власним життям і власним вибором.

Водночас наше завдання – не лише прийняти цей законопроект, а й працювати щодня, поки кожен і кожна не повернуться з полону додому, працювати над удосконаленням законодавства, над системою реабілітації, над підтримкою родин, працювати з міжнародними партнерами, правозахисними організаціями, зі структурами ООН, Червоного Хреста. Бо відповідальність держави не закінчується моментом повернення, вона триває до повного відновлення людської гідності.

Прошу підтримати цей законопроект.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Запрошую до слова співдоповідача Завітневича Олександра Михайловича. Будь ласка.

ЗАВІТНЕВИЧ О.М., голова Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги, шановна президіє! Комітет з питань національної безпеки, оборони та розвідки на своєму засіданні 13 листопада 2025 року розглянув проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» щодо реалізації права на відпустку звільненим з полону військовослужбовцям» (№ 14092), поданий народним депутатом України Пуртовою та іншими народними депутатами України, та ухвалив таке рішення. Рекомендувати Верховній Раді України за результатами розгляду законопроекту в першому читанні прийняти його за основу та в цілому, доручивши комітету під час підготовки тексту прийнятого закону для підпису Головою Верховної Ради України здійснити спільно з Головним юридичним управлінням Апарату Верховної Ради України його техніко-юридичне доопрацювання.

Шановні колеги, прошу підтримати цей невеликий, але важливий законопроект. Він дуже простий, лише два речення. У ньому пропонується надати нерозривну відпустку тривалістю 90 днів усім категоріям військовослужбовців, які продовжуватимуть службу або звільнитимуться.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Олександр Михайловичу.

Прошу фракції і групи записатися на виступи для обговорення цього проекту: два – за, два – проти.

Козир Сергій, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

КОЗИР С.В. Прошу передати слово Федору Веніславському.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Веніславський. Будь ласка.

ВЕНІСЛАВСЬКИЙ Ф.В. Шановний пане Голово, шановні колеги, як уже сказали автори і голова Комітету з питань національної безпеки, оборони та розвідки, це дуже простий законопроект, який передбачає, що всі захисники, звільнені з полону, гарантовано матимуть право на додаткову відпустку тривалістю 90 днів.

Законопроект підтримують складові сектору безпеки і оборони. Він спрямований на те, щоб військовослужбовці, які потрапили в полон, після повернення мали можливість продовжити військову службу, але перед тим пройшли етап реабілітації. Тому що, дійсно, за інформацією захисників і як ми знаємо зі ЗМІ, російський полон – те саме, що сталінські катівні. Без сумніву, ці люди потребують і психологічної, і фізичної, і моральної, і всебічної реабілітації. Відпустка тривалістю 90 днів, яку вони проводитимуть зі своїми рідними і близькими, безперечно, сприятиме тому, щоб вони повністю відновилися і далі зі зброєю в руках воювали проти окупантів, терористів, які завдають таких страждань нашим військовим.

Фракція політичної партії «Слуга народу» підтримуватиме цей законопроект за основу та в цілому. Прошу зал долучитися до такого голосування.

Дякую. Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Герасимов Артур Володимирович, фракція «Європейська солідарність». Будь ласка.

ГЕРАСИМОВ А.В., член Комітету Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Прошу передати слово Ірині Василівні Фріз. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ірина Василівна Фріз. Будь ласка.

ФРІЗ І.В. Дякую. Шановні колеги, це проект закону про справедливість, про правову визначеність. Він, дійсно, дуже короткий. Фракція «Європейська солідарність» підтримуватиме його за основу, а також закликає зал і президію поставити на голосування цей законопроект відразу і в цілому, там немає що виправляти. Військові, які повернулися з полону, мають гарантовано отримати 90 днів відпустки і потім визначатися, готові вони продовжувати військову службу, чи ні.

Такий закон конче потрібен. Я прошу і закликаю зал підтримати його не лише за основу, а відразу в цілому.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Лозинський Роман, фракція «Голос», передає слово Совсун Інні Романівні. Будь ласка.

СОВСУН І.Р., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»). Щонеділі на вулиці Києва виходять люди з картонками, на яких написано: «Поверніть військовополонених Азовсталі». Виходять передусім родини військовополонених і ті, хто їх підтримує, подекуди ті, хто вже повернувся з полону, щоб нагадати, що на сьогодні, на четвертий рік війни, у нас є сотні військових, які продовжують перебувати в російському полоні. Ці люди не мають свят, і давайте чесно скажемо, їхні родини так само не матимуть свят, як більшість українців. Разом з тим ми мусимо приймати базові закони щодо захисту прав цих людей, зокрема щодо їх права на відпустку тривалістю 90 днів після повернення з російських катівень.

Чому це не працює вже зараз? Чому лише сьогодні ми дійшли до розгляду цього питання? Що це нам говорить про наше ставлення до військових, якщо до тих, хто постраждав найбільше, до військовополонених, ми ставимося саме так?

Ви знаєте, це не найбільші проблеми, з якими стикаються військовополонені. Коли вони лише перетинають кордон України, як ви думаєте, що їм дають у руки? Якісь рюкзаки, зібрані бізнесом, волонтерами, ще кимось. Цього не зробила держава. Чому?

Протоколи медичних оглядів працюють через раз – і фізичний огляд, і психологічний огляд, саме тому трапляються страшні історії, коли люди, які повернулися з полону, гинуть або закінчують життя самогубством.

Друзі, таке ставлення до полонених є наслідком ширшої проблеми – ми на четвертому році війни дійшли до рівня байдужості у ставленні до проблем усіх військових. Ця байдужість проявляється в усьому – від нормалізації слів «ми вас туди не посилали» до того, що в бюджеті на 2026 рік ми не знайшли грошей, щоб підвищити їм зарплати.

Це ганебне ставлення до військових, на яке вони точно не заслуговують.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пузійчук, фракція «Батьківщина». Будь ласка.

ПУЗІЙЧУК А.В., член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Прошу передати слово Михайлу Михайловичу Цимбалюку. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Цимбалюк Михайло Михайлович. Будь ласка.

ЦИМБАЛЮК М.М. Фракція «Батьківщина». Законопроект короткий, але надзвичайно важливий. Я скажу коротко про найважливіше. Такий закон дасть

шанс нашим героям і героїням після повернення з полону на оплачувану відпустку тривалістю 90 днів. Вони зможуть витратити її на лікування і відпочинок, а після того матимуть право самі визначити свою долю.

Фракція «Батьківщина» підтримує цей законопроект і закликає всіх проголосувати і в першому читанні, і в цілому.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, хто ще бажає виступити?

Білозір. Будь ласка.

БІЛОЗІР Л.М. Шановні колеги, прошу підтримати цю законодавчу ініціативу. Це наш обов'язок перед тими, хто повернувся з пекла. Цей законопроект про справедливість, про нашу людяність стосовно наших військовослужбовців, які повернулися з російського пекла. Він, дійсно, формально гарантує 90-денну додаткову відпустку із збереженням грошового забезпечення, але є правові прогалини. На практиці ми бачимо, що після повернення з полону від захисників вимагають відразу прийняти рішення і визначитися: залишитися на службі чи звільнитися. Насправді це неприпустимо. Людина, яка пройшла полон, має право спочатку відновитися фізично і психологічно, а вже потім ухвалювати життєво важливі для себе рішення.

Тому, колеги, всі голосуймо за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Далі – Павленко. Після нього виступить Юрченко, і перейдемо до голосування.

Будь ласка, Юрію Олексійовичу.

ПАВЛЕНКО Ю.О. Колеги, підтримаймо дану ініціативу. Хочу подякувати авторам законопроекту, Анні Пуртовій, громадським організаціям, зокрема ГО «Сталева троянда», які оббивали пороги Верховної Ради, вимагаючи ухвалення рішень, які відновлювали б справедливість стосовно тих, хто переніс нелюдські умови в полоні й повернувся в Україну.

На жаль, війна триває майже чотири роки, а досі залишається несправедливість у ставленні до тих, хто захищає країну. Тож наш обов'язок якомога швидше ухвалювати закони щодо соціального захисту військовослужбовців, а це не лише відпустка, а й юридична допомога, соціальна адаптація, психологічна допомога і, без сумніву, підвищення грошового забезпечення. Пропонуємо підтримати за основу і...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Юрченко. Будь ласка.

Після цього прошу народних депутатів підготуватися до голосування.

ЮРЧЕНКО О.М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (одномандатний виборчий округ № 211, м. Київ, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги! Законопроект спрямований на цілком очевидну і необхідну справу – забезпечення гідних умов для військових, які пройшли москальський полон. Людина, що пережила пекло, тиск, приниження і фізичні знущання, має право на себе і свою родину і не повинна вже наступного дня визначатися щодо подальшої служби. Їй потрібен період відновлення, а не вимога йти далі захищати. Вони насправді герої, а не ухилинти. Дуже дякую ініціаторам законопроекту, які заклали норму щодо 90 днів відпустки, яка має обов’язковою надаватися без будь-яких бюрократичних критеріїв, що могли б позбавити людей можливості відновитися, і вже потім вирішувати, як бути далі, продовжувати служити чи ні, адже вони вже зробили надбагато для держави. Це справедливість.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, ми завершили обговорення, переходимо до прийняття рішення. Прошу зайняти свої місця, але давайте, проведемо сигнальне голосування відповідно до статті 28 Регламенту Верховної Ради України.

Перед прийняттям рішення я ставлю на голосування пропозицію про проведення сигнального голосування. Прошу голосувати.

«За» – 245.

Дякую.

Шановні колеги, були пропозиції проголосувати за основу і в цілому, тому я почергово ставитиму їх на голосування.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» щодо реалізації права на відпустку звільненим з полону військовослужбовцям» ([№ 14092](#)) за основу. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 258.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» щодо реалізації права на відпустку звільненим з полону військовослужбовцям» (№ 14092) у цілому з необхідними техніко-юридичними правками. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 258.

Рішення прийнято.

Закон прийнято.

Я так розумію, що ви пропонуєте поставити на голосування пропозицію про невідкладне підписання закону.

Олександр Сергійович Корнієнко. Будь ласка.

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради України **КОРНІЄНКО О.С.**

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, пропоную доручити Голові Верховної Ради України невідкладно підписати прийнятий щойно закон (проект № 14092) та негайно направити Президенту України на підпис.

Ставлю на голосування цю пропозицію. Прошу голосувати.

«За» – 254.

Рішення прийнято.

Дякую.

Веде засідання Голова Верховної Ради України **СТЕФАНЧУК Р.О.**

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, далі Железняк просив слова з процедури. Потім, я так розумію, Жупанин і Герасимов також просять слова з процедури.

Почнемо з Железняка. Будь ласка.

ЖЕЛЕЗНЯК Я.І., *перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»).* Шановні колеги! Хочу звернути вашу увагу на цікавий факт. Я пам'ятаю, як багато з вас буквально нещодавно писали, я так розумію, після діалогів, зокрема з Прем'єр-міністром, що ви проти змін стосовно ФОП. Ось зараз Міністерство фінансів опублікувало законопроект про обов'язковий ПДВ для ФОП саме в тому найгіршому варіанті, проти якого ви всі виступали. Більш того, 15 січня вони внесуть його в зал...

ГОЛОВУЮЧИЙ. З процедури що у вас?

ЖЕЛЕЗНЯК Я.І. Так само до березня тиснутимуть на нас, щоб ми прийняли.

Я хочу просто скористатися моментом і нагадати, що коли ми попускаємо уряду його популізм, за це потім доведеться нам самим заплатити такими голосуваннями.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Ярославе Івановичу.

Шановні колеги, виступайте все-таки з процедури.
Далі – Жупанин, Герасимов і Разумков, і після цього працюємо.

ЖУПАНИН А.В., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Дякую. Шановні колеги! Я дуже хочу попросити вас змінити черговість розгляду питань порядку денного і перейти до законопроекту про заборону виконавчих проваджень щодо ДАТ «Чорноморнафтогаз». На жаль, потенціал залу падає, я бачу колег, які вже йдуть, тому важливо прийняти цей законопроект, щоб не допустити стягнення виконавчих проваджень щодо «Чорноморнафтогазу», які можуть початися з 1 січня. Тож у нас остання нагода прийняти цей законопроект. Дуже прошу підтримати.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, я хочу запитати у вас, ми можемо підняти в порядку денному законопроект і проголосувати за нього без обговорення? Не можемо. Просто треба всім зрозуміти, що проект розглядатиметься з обговоренням, але він іде через один.

Ставлю на голосування пропозицію про зміну черговості розгляду питань порядку денного (*Шум у залі*). Є така пропозиція, якщо не хочете, не голосуйте. Ось Гетманцев запропонував підняти проект у порядку денному – не пройшло.

Ставлю на голосування пропозицію про зміну черговості розгляду питань порядку денного і перейти до розгляду законопроекту [№ 14113](#). Прошу голосувати.

«За» – 149.

Рішення не прийнято.

Герасимов, за ним – Разумков. Далі переходимо до розгляду наступного законопроекту [№ 13693](#).

Артур Володимирович Герасимов, але тільки з процедури.

ГЕРАСИМОВ А.В. Обнулїть, будь ласка, час. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Обнулїть час.

ГЕРАСИМОВ А.В. Шановний Руслане Олексійовичу, я хочу подякувати вам і президії за те, що ви виконали процедурне рішення Верховної Ради, яке на прохання фракції «Європейська солідарність» було поставлене на голосування, щодо термінового підписання закону щодо відпусток військовослужбовців, звільнених з полону, проект № 14092.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прекрасно, це з процедури, Артуре Володимировичу. Дмитро Олександрович Разумков – з процедури. Будь ласка.

РАЗУМКОВ Д.О. Руслане Олексійовичу, Апарат Верховної Ради України якось дивно працює, не повідомляє. Тоді я хочу у вас запитати для стенограми. Я правильно розумію, завтра не буде «години запитань до Уряду»? Адже на фоні того, що колеги говорять і про нові законопроекти щодо знищення ФОР, і про дірку в бюджеті, було б непогано їх заслухати. Чи правильно я розумію, завтра не буде засідання Верховної Ради?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Завтра не буде засідання Верховної Ради. Я прошу Апарат інформувати колег, які не входять до складу жодної фракції чи групи, щоб... *(Шум у залі)*. Це рішення прийнято на засіданні Погоджувальної ради. Дякую.

Проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо місць поховання загиблих (померлих) осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України» ([№ 13693](#)).

Ставлю на голосування пропозицію про включення цього законопроекту до порядку денного сесії. Прошу голосувати.

«За» – 220.

Рішення не прийнято.

Ми не можемо включити його до порядку денного.

Наступний проект... *(Шум у залі)*. З процедури?

Галина Миколаївна Третякова – з процедури. Будь ласка.

ТРЕТЬЯКОВА Г.М., голова Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Цей законопроект щодо поховання загиблих героїв. Він стоїть на черзі декілька місяців, декілька разів вносився для включення до порядку денного. Я хочу сказати, що поведінка щодо перестановки законопроектів і провал проектів стосовно загиблих героїв лежатиме на вашій совісті. Треба думати не лише про живих, а й про вшанування пам'яті тих, хто загинув *(Оплески)*.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Наступний проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів... *(Шум у залі)*.

Шановні колеги, це, справді, процедурне рішення. Якщо ви не проти, я спробую ще раз поставити на голосування пропозицію про включення його до порядку денного, але прошу всіх зайняти свої місця *(Шум у залі)*. Я теж підтримую Галину Миколаївну, що ця перестановка, це скакання... Я бачу, як людина скакнула по законопроекту, її проект постанови проголосували, вона зібралася і пішла. Такого більше не буде.

Шановні колеги, законопроект № 13693... (*Шум у залі*). Це процедурне питання, не по суті, тому я хочу поставити на голосування пропозицію про повернення до його розгляду, і тоді поставлю його ще раз.

Ставлю на голосування пропозицію про повернення до розгляду цього питання. Прошу голосувати.

«За» – 238.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про включення до порядку денного сесії цього проекту закону. Прошу голосувати.

«За» – 233.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо місць поховання загиблих (померлих) осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України» (№ 13693) за основу. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 240.

Рішення прийнято.

Наступний проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо діяльності Державного акціонерного товариства «Чорноморнафтогаз» щодо захисту національних інтересів України в енергетичній сфері» ([№ 14113](#)).

Ставлю на голосування пропозицію про включення до порядку денного сесії цього проекту закону. Прошу голосувати.

«За» – 218.

Рішення не прийнято.

Шановні колеги, подивіться... (*Шум у залі*). Що у вас, Железняк? Будь ласка.

ЖЕЛЕЗНЯК Я.І. Пане Голово, я розумію, що зараз буде, мабуть, не дуже процедурна пропозиція, тож допоможіть мені, як це зробити відповідно до Регламенту, можливо, *ad hoc*.

Колеги, законопроект щодо банкрутства ДАТ «Чорноморнафтогаз» – дуже важлива штука. На жаль, ми його голосуємо вже декілька років, бо нічого щодо окупації цієї компанії не змінилося. Це дуже важливо, щоб ми не програли арбітраж проти наших ворогів. Будь ласка, давайте знайдемо можливість, тому що кінець року, процедура банкрутства, дія мораторію завершиться в кінці цього року, і ми можемо отримати дуже погану ситуацію щодо міжнародних судів. Тому звертаюся до голів усіх фракцій і груп. Давайте знайдемо якийсь варіант, щоб зараз його розглянути.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, нагадаю ще раз. Як і щодо попереднього проекту це було лише процедурне рішення, але якщо я зараз поставлю на голосування пропозицію про повернення і вона не на бере голосів, на цьому поставимо крапку (*Шум у залі*).

Ставлю на голосування пропозицію про повернення до процедурного питання щодо включення законопроекту до порядку денного сесії. Прошу голосувати (*Шум у залі*).

Дмитре Олександровичу, давайте проголосуємо, тоді виступите. Що у вас? Ви саме щодо цього питання?

Разумков. Будь ласка.

РАЗУМКОВ Д.О. Руслане Олексійовичу, це не процедурне рішення. Процедурне рішення має набрати 150 голосів, ви це добре знаєте. Це про роботу Верховної Ради. Це різні рішення.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Рішення з процедури. Це про роботу Верховної Ради. Я знаю. Я обмовився. Вибачте.

РАЗУМКОВ Д.О. Все правильно, але, Руслане Олексійовичу, коли приймалося рішення щодо попереднього законопроекту, хтось з колег вийшов, але ніхто в залі не був проти, щоб повернутися і вдруге поставити його на голосування. У даному випадку голосували по-різному, хтось утримався, хтось голосував проти, тому ставити його буде некоректно. Ми завтра будемо гратися, по 50 разів, по 150 разів ставитимемо на голосування.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні, по 50 разів ми не будемо. Дмитре Олександровичу, народний депутат Железняк пояснив вам ситуацію. Давайте ми спробуємо ще раз проголосувати, тому що завершення року. Ні – тоді все, я ставлю крапку.

Шановні колеги, ставлю на голосування пропозицію про повернення до питання щодо включення до порядку денного сесії законопроекту № 14113. Прошу голосувати.

«За» – 214.

Рішення не прийнято.

Розгляд питань порядку денного на сьогодні завершено. Дякую всім за плідну роботу. Зараз я оголошую перерву в нашому пленарному засіданні. Тримаймо стрій... (*Шум у залі*).

Ще надійшла заява від двох фракцій з проханням оголосити перерву, яку вони готові замінити на виступ.

Шановні колеги, ще не перерва.

БУЙМІСТЕР Л.А., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань економічного розвитку (одномандатний виборчий округ № 223, м. Київ, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги! Прошу вас не розходитися, тому що зараз я говоритиму про національну безпеку України. Сьогодні історичний момент у роботі нашого парламенту – ми повинні зрозуміти, що цьому скликанню завершувати війну з російською федерацією.

Поки Збройні Сили України героїчно тримають фронт, наші дипломати героїчно тримають дипломатичний фронт. На нас фантастично сильно тисне московія, щоб ми погодилися віддати наші території. Цього не буде! Згідно з Конституцією України не може бути призначений жоден референдум щодо питань територіальної цілісності та суверенітету України. Так само без рішення парламенту та без укладення військових союзів з нашими основними партнерами ми не можемо приймати зміни в частині зовнішньополітичного курсу України щодо інтеграції до НАТО. Це суперечить Конституції України.

Ми повинні повернутися до конституційності під час процесу переговорів з російськими окупантами і нашими основними партнерами. Саме тому я внесла проект Постанови «Про звернення Верховної Ради України до Президента України щодо додержання Конституції України у процесі формування та оприлюднення переговорних позицій держави та забезпечення належного представництва України у переговорному процесі». Ми як український парламент повинні чітко дати аналіз і правову оцінку тим позиціям і червоним лініям у переговорному процесі, які вже давно мали бути окреслені.

Шановні колеги, закликаю, щоб кожен з вас задумався, які історії ви розповідатимете своїм дітям та онукам про ці доленосні дні, або ці історії розповідатимуть про вас. Запрошую всіх до підписання цього історичного звернення. Дуже сподіваюся, що до 27 грудня ми наберемо не 226 голосів, а 313 голосів – конституційну більшість, щоб підтримати Президента, нашу переговорну команду в найскладніший момент української історії. Цим ми найкраще підтримаємо українське військо та український народ.

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ще виступить Дмитро Разумков. Скільки вам потрібно часу? Будь ласка, 3 хвилини.

Після цього оголосимо перерву.

РАЗУМКОВ Д.О. Колеги, багато депутатів уже розійшлися, але сьогодні я почув дуже цікаву нотку в цьому залі, що парламент – це не місце для дискусій. Я знаю декілька країн, в яких думка ані однієї людини, ані десяти, ані ста тисяч, ані мільйонів нічого не вартує. Ну, на прикид, назву відразу три: росія, Північна Корея, Іран. Якщо ви вирішили, що Україна може бути такою країною, ви дуже помиляєтеся. Україна – не росія. Український народ, як би

комусь не хотілося, ніколи не був і ніколи не стане стадом. Це народ з дуже глибоким історичним демократичним корінням, яке він зберіг потягом багатьох років.

Ті великі патріоти, які сьогодні тут розповідали, уже повтікали з цього залу. Вони перевтомилися? На годиннику 13 година 18 хвилин. Якби українська армія працювала так само, як вони, то ворог стояв би біля Львова, нашого, не лише їхнього Львова, біля нашої Одеси і нашого Києва. Ворог не стоїть біля Києва, як на початку 2022 року, тому що, можливо, таких горлопанів поменше і в стінах парламенту, а декого і в Україні, бо повтікали за межі нашої держави.

Хотів би нагадати вам приклад Німеччини. Я про це вже колись казав з цієї трибуни. Це країна, в якій також не було демократії, а лише лінія партії. Так само було в Радянському Союзі, так є сьогодні в інших країнах, які я перерахував.

Думаю, що українська армія воює не за те, щоб в Україні колись з'явився нацистський режим, який був у Німеччині, тоталітарний радянський режим, який був на теренах нашої держави, фашистський режим, який був в Італії. Український народ, не українські політики, сьогодні воює, щоб Україна не тільки залишилася на карті світу, а стала державою, яка заслуговує на повагу. Лише в такій країні думка навіть однієї людини поважатиметься. Інакше ми прийдемо до сталінів, гітлерів, франко і всіх інших, кого поховала історія, але їх історію ми маємо пам'ятати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Оголошення. Будь ласка.

КОРНІЄНКО О.С. Відповідно до статті 60¹ Регламенту Верховної Ради України повідомляю про створення у Верховній Раді України дев'ятого скликання міжфракційного депутатського об'єднання «Захист прав ВПО та інших постраждалих від російської агресії», голова – Фролов Павло Валерійович, і Міжфракційного депутатського об'єднання з контролю за виконанням державних програм, використанням бюджетних коштів та державних активів, співголови – Лопушанський Андрій Ярославович, Скороход Анна Костянтинівна та Гунько Анатолій Григорович.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, оголошую перерву в нашому пленарному засіданні.

Тримаймо стрій. Слава Україні!

Прошу лідерів фракцій і груп на пару хвилин зібратися в мене.